

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:

Pe un an 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.

Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminică

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Poplăcii nr. 15).

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.: și timbru de 30 cr.

O moartă — viuă.

E mai mult de o sută de ani, de când despre *Polonia*, mândra crăime a »Leșilor«, se vorbește numai ca despre o moartă, o moartă care a fost și ea odinioară viuă și viguroasă, care însemna și ea ceva în lume, dar' care s'a sfârșit ca o jalnică poveste.

Polonia fusese regat însemnat, înțepenit între coastele alor trei împărății mari și tari, între Rusia, Austria și Germania (pe atunci Prusia). Era însă cărmuită de niște oameni neastimperați fără păreche. Puternicii vecini trebuiau să aibă ochii tot asupra acestei crăimi, ca asupra unui cuib de primejdii, ca asupra unei vetre de jăratec, care amenință în toată clipa a da flacări și a primejdui și liniștea caselor vecinilor sei. Nobilii (nemeșii) poloni erau foarte năsălnici și ei prin dieta lor și prin guvernele lor formau primejdia aceasta neîncetată. Purtarea lor a trezit în capetele puternicilor vecini un gând grozav: ca ei, pentru a scăpa de neliniștirile acestei crăimi, să o sfășie de vie în trei, și să o împartă între sine.

Așa au gândit, așa s'au înțeles, așa au făcut. Într'o dimineață Polonii s'au treziră că-i năpădesc din trei părți armate străine, le umplu cetățile și satele, îi declară desființați, rupți în trei și supuși alor trei împărății! Ori-ce împotrivire fu zădarnică. Noii stăpâni începură fiecare a apesa și gâtul pe cei căzuți pe mâna lui, a înghiți bucata ce i-a căzut. Și își indesa fiecare în stomach a treia parte din trupul viu al națiunii polone, și începură a-l mistui. Și e peste

o sută de ani de când rod și macină la el, și încă nici una din acele trei puteri, nu se poate lăuda că a mistuit partea sa, că a prefăcut-o în carne din carnea sa!

Rusia a închis toate școalele polone și a pus în locul lor de cele rusești, a trimis în groaznica Siberie pe fiecare Polon care cuteza a grăi ceva contra rusificării; Germania a început a-i călea în picioare ca pe puii de viperă, a-i silui să folosească limba germană, a uita pe cea polonă, ear' în timpul din urmă a le cumpăra pământurile și a nu le mai vinde altele, ca să fie siliți a se pusti, — și totuși nu a putut face din ei Nemți. În Austria nu le-a mers așa rău, că Austria ocupată cu alte nevoi din lăuntru, nu s'a mai putut da și la stîrpire de Poloni. Aci le-a mers mai bine. În celelalte 2 țeri însă, rău de tot.

Puternică e Rusia și puternici Prusacii, dar' iubirea de neam și de limbă a Polonilor a fost și mai puternică, a învins puternicia acelor. Cu cât se vedeau mai călcați pe capete, cu atât jurau mai tare pe limba și naționalitatea lor și nu se deslipeau de ea, încât, cum ziserăm, Prusii au început să le cumpere pământul și să-l alunge de pe el, spre a-l pusti, văzând că încolo totul e în zădar, că dacă acest popor, deși numai o frântură de popor de vre-o 2 milioane, ține cu tărie la limba și naționalitatea sa, n'au ce-i face! Și doar Nemți sînt în Germania 48 milioane față de aceste 2 milioane de nenorociți căzuți în ghiarele lor!

A văzut aceasta și puternica Rusie, că nu merge cu desființarea și rusifica-

rea Polonilor sei, deși nici ea numai alegătoare în mijloacele de siluire a lor, nu a fost, toată suta de ani cât a făcut proba cu ei.

Austriei nici prin minte nu-i mai trece să-i desnaționalizeze.

Și dacă au văzut și-au văzut așa dacă dragă-mi-te Doamne, că dintr'odată cruzii și neîndurații de ieri, au venit la gânduri mai bune, și în timpul din urmă s'a scris multe bune pentru Poloni, ba s'a svonit chiar, că li-se va da libertate și stat național.

Fapt este, că Rusia a slăbit în vara aceasta foarte mult coarda de apăsare a Polonilor. De unde până aci ei de o sută de ani n'au mai auzit limba lor polonă în școale, acum s'a dat poruncă dela marele Țar, ca în toate școalele din ținuturile polone, să se bage limba polonă alături de cea rusească, ba mai mult: în limba rusească să nu se mai dea copiii învățatură decât din gramatica rusească și aritmetică, încolo toate să se învețe în limba polonă!

Polonii ruși sînt fericiți și cântă imnuri de slăvire Țarului, căci ved în aceasta începutul descătușării lor! Ear' ca mâne se vor vedea — liberi eară!

De ce? Pentru-că au fost bărbați în toată puterea cuvântului, și nici atunci când cu copitele căzăcești călcați au fost, nu s'au dat până au fost vii! Și au văzut puternicii că nu au modru a-i desbrăca de scumpa lor naționalitate, — și sătui de încercări zădarnice și neomenose, le dau libertatea de dezvoltare, pentru-ca mâne să le dea poate neatîrnarea pe care li-au răpit-o demult-demult.

FOITA.

Cine ce seamenă — seceră.

Povestire de Ioan Bochiș, preot în Borsă.
(Urmare din nr. 40).

Ceea-ce se vorbea în Pădureni despre Grigore, adevă că el nu-i în stare să plătească la Jidov, necum capitalul, dar' nici ujurile, în timp scurt s'a și întemplat.

Într'o zi de vară intrând Grigore în cârcimă, Jidanul îi zise: »Bade Grigore, d-tale numai așa-ți mai dau rachi, dacă mai întâiu vei plăti cel de pe răvaș, dar' să știi, că am lipsă și de banii împrumutați, d-tale și muierei d-tale; am făcut un gheșeft în Văleni și-mi trebuiesc banii, dacă în restimp de trei luni nu-mi plătești, voi fi silit să te dau pe mâna fiscarășului.«

La cuvintele acestea nenorocitul Grigore schimbă la fețe, și nu putea sta

pe picioare, ci s'a lăsat pe o bancă. După puțină odihnă s'a sculat de pe bancă, și fără să zică cuiva ceva a eșit din cârcimă, s'a dus la câmp, încunjurând pe toți oamenii cari îi vedea, ca cu nimeni să nu se întâlnească. Și aici se văiera singur asupra stărei sale nenorocite.

Așa a umblat câteva ore fără să audă pe cineva sau să bage de seamă că soarele de mult a sfințit și că se ridică nori grei. Într'un târziu tunete și fulgere grele l-a trezit din amețală, dar' în lăuntru lui isbiau mai mari fulgere a păcatelor sale și îl sbiciuia. Și eată n'a întârziat diavolul a se apropia de el, și a-l sfătui: »Grigore, vei pute tu suferi și vedea că te scoate Jidovul din moșfa părintească? Fă-ți capăt cu mâna ta«, îi șoptește cel necurat. Lui Grigore îi place sfatul diavolului. Între acestea ajunge la o pădure mare tot din copaci, și își cercă lemnul pe care să se spânzure. Dar' cum

sta el pe gânduri, deodată un tunet grozav lovește în copac, care se despică și se sfarmă în bucăți, lovindu-l pe Grigore, încât cade la pământ fără simțiri.

Mult timp a stat Grigore în această amețală, când deodată se trezește, vede luceafărul de ziuă sus pe cerul senin. privește în jurul seu, vede turnul bisericii și aude clopotele sunând. Voeste a se ridica, dar' nu poate, dureri mari simte în tot trupul seu. Începe a se gândi, cum a ajuns el în acest loc pustiu, și atunci ca din vis înfricoșat îi vin în minte întemplările din ziua de ieri și toate necazurile și supărările, ce a făcut părinților sei, și auzind din nou sunetul clopotelor începe a se ruga, și sfîrșindu-și rugăciunile, face făgăduință tare: »Doamne, de mă vei scăpa și din această nenorocire, alt om va fi din mine«. Abia rosti vorbele acestea, când eată se ivi un om, Măndru Vasile, un fost slugă al lui, care pe acea cale mergea cu coasa în spinare.

Avem noi, ca Români, de învățat ceva din aceasta? Cum nu! Încă foarte mult! Învățăm aceea, că bărbăția întru apărarea naționalității, poate fi palmuită isbită, hulită, și azi și mâne, dar' poimâne ea tot ese în strălucirea ei deasupra, și tot își ajunge limanul, căci — *au pierit vremile desbrăcării popoarelor de naționalitatea și limba lor!* Eată pun jos armele de acest fel state ca Rusia față de Poloni, eată se dovedesc nepuțincioși Nemții cei mulți și tari față de-ai lor Poloni, — dar' noi Românii, dacă mai e nițică bărbăție în noi, să ne slăbim la inimi și să ne îndoim sufletul, că vom fi înghițiți de politica de maghiarisare, când ei abia sînt de 2-ori cât noi, nu de 24 de ori ca Nemții bunăoară față de-ai lor Poloni?

Nu; să ne slăbim cu sufletul, că deși vom ave încă zile de suferință nepoții ori chiar fiii nostri, trebuie să ajungă zorile binelui!

A capitulat! *Societatea patriotică jidano-maghiară, care a clădit tramvaiul (tren de ulițe) electric în Fiume, a capitulat în fața amenințării populației fiumane de a nu-i întrebuința tramvaiul, câtă vreme acesta e provăzută cu inscripții maghiare, puse alături de cele italiene. Direcția electricului fiuman a dat jos toate inscripțiile ungurești. Fiereste, presa maghiară e indignată de atâta lășitate din partea direcției. Au sfeclit-o patrioții.*

Afacerea steagului. *Guvernul maghiar a mai pus una la cheștiile grele pe cari are să le rezolveze. E afacerea steagului — maghiar. O va deslega prin un proiect de lege, care va fi în curînd prezentat dietei maghiare. Așa ne spun ziarele maghiare. Deslegarea afacerii a fost grăbită de cele întemplate la Brașov, unde guvernul maghiar oprise folosirea colorilor săsești, cari sînt colorile orașului, ear' congregația comitatensă, în frunte cu vicecomitele, a remonstrat în mod atît de energic, încât ministrul 'și-a retras ordonanța de opreliște pentru folosirea colorilor săsești. Această capitulare ministrul maghiar de interne*

Mândru Vasile pune coasa jos, scoate pe fostul seu stăpân de sub crengile fagului, apoi îl ia în spate și îl duce acasă.

Se poate cugeta necazul muierei și a părinților bătrâni, vîzîndu-l tot zdrobit și abia viu, neștiind ce s'a întemplat cu el.

Două luni de zile a stat Grigore în pat și atunci abia a început să-i fie mai bine.

Cât 'i-a fost mai ușor și 'i-s'a îndreptat boala spre bine, a chemat la patul seu pe preotul cel de multe-ori vătămât, și-a mărturisit toate păcatele din tinerețe până în ciasul acela, și prin această taină s'a împăcat cu Dumnezeu. După aceea între lacrimi s'a rugat de iertare de părinți și de muiere pentru toate câte a făcut dela priceperea sa până în ciasul împăcării, s'a rugat de iertare de preotul, pe care prin purtarea sa scandaloașă de multe-ori 'l-a supărat,

și-o motivează apoi cu punerea în vedere a regulării apropiate a acestei afaceri prin un proiect de lege. Bun! Facem însă atent din vreme pe dl ministru de interne, că Transilvania încă își are colorile sale proprii, roșu-galbin-albastru, și sperăm că în promisiul proiect de lege se va ține cont de ele!

DIN LUME.

Răsboiul în Africa-de-mează.

În săptămîna din urmă s'au dat mai multe lupte între Englezi și Buri, în Natal. În partea apuseană a câmpului de răsboiu nu s'au petrecut întemplări de însemnătate, dar' în Natal da. Aici au fost două lupte, la Glencoe și Elands-laagte, în cari au învins Englezii, dar' cu mari jertfe. În lupta dela Glencoe a fost rănit de moarte generalul englez Symons, ear' în lupta cealaltă a fost rănit generalul Burilor, Kook, care a și murit.

Luptele aceste n'au fost hotărîtoare și astfel Burii de nou au atacat pe Englezi, așa că acestia au trebuit să se retragă.

Știrile sosite azi anunță, că generalul englez Yule a părăsit Dundee și Glencoe, ca să se împreune cu oastea lui White la Ladysmith. Cele două poziții au fost ocupate de Joubert, care cu grosul armatei sale a plecat spre Ladysmith, avînd de scop a împedeca împreunarea trupelor engleze, ear' de altă parte vrea să se împreune cu armata din Orange.

Generalul Yule retrăgîndu-se din Glencoe, a găsit linia călei ferate ocupată de Buri și astfel a trebuit să facă un mare ocol, prin locuri grele, ca să sosească la Ladysmith. Unele depeșe anunță, că lui Yule 'i-ar fi succés a se împreuna cu trupele lui White, altele însă o trag la îndoială.

Generalul White are de scop să împedeca împreunarea Burilor cu cei din Orange, cari sînt aproape de Ladysmith.

Se poate, că aici sau în apropiere să se întemple lupta, care are să decidă asupra sorții Natalului, că rămîne și mai departe în mîna Englezilor sau îl cuprind Burii.

a lăsat să vină toți vecinii cei păgubiți, de toți s'a rugat să-l ierte, prinzîndu-se tare, că dacă Dumnezeu îi va da earăși sănătate pe nimenea altul în viața lui cu nimic nu-l va supăra.

După două luni de suferințe Grigore într'atîta s'a însănătoșat, cât putea isprăvi ceva lucruri mai ușoare pe lângă casă.

Din cele trei luni de termin a cărcîmarului încă numai câteva săptămîni erau înderēt. Grigore a vîzut, că moșia e prăpădită, dar' să mîngăia cu aceea, că în semn de canon, că 'și-a supărat părinții, în toată viața lor îi va ține la bătrînețe cu lucrul palmilor sale.

Atîta va lucra cu două palmi, — zicea el, — cât părinții lui să nu sufere nici o lipsă cât vor trăi.

Dar' altcum a fost scris în cartea sorței. (Va urma).

De peste săptămîna.

Luptă românească în comitate.

La 1/13 Octomvrie s'a ținut la Lugoj adunarea de toamnă a congregației comitatului. Români s'au adunat în număr frumuse. Adunarea e de însemnătate pentru Români, căci a fost un bine folosit prilej pentru luptă bărbătească națională și au răsunit în ea earăși multe voci românești, ce ne-a căzut foarte bine inimii ale auzi.

Advocatul Coriolan Brediceanu a cerut că vicespanul să facă cercetare pe calea sa contra judeului din Teregova, care a dat opreliște în cercul seu judecătoresc, ca cetățenii să-și mai înainteze plîngerile lor la judecătoria în limba română, când știut e că acesta e un drept dat ori-cărui cetățean de a scrie judecătoriei în limba mamei sale, limba pe care o știe. Nedreptatea și volnicia e așa de mare, că nici vicespanul n'a putut zice o vorbă pentru apărarea îndrăznețului județ, ci a spus că va cerceta lucrul și pe calea sa va vedea să se facă rînduială.

Aceea trebuie știut, că ori-care om are drept a-și scrie, dacă 'și-o scrie el, plîngerea la judecătoria în limba sa proprie.

Advocatul Dr. Petrovici a arătat cum schioapătă luminarea poporului nostru pentru sila ce 'i-se face cu limba străină lui, ungurească, și a cerut ca conducătorii comitatului să întrevină la guvern, ca în gimnasiul de stat din Lugoj, să introducă limba română ca limbă de propunere, ori apoi să înființeze și un gimnasiu cu limbă română!

A mai vorbit deputatul Dr. Dobrin întru apărarea poporului de prea marile greutăți ce se pun pe el și de stoarcerile lui de oameni fără inimă, de cămătari, cari îi iau cambii pentru bucate date pe așteptare, și altele, și apoi îi fac atâtea necazuri cu procesele cambiilor.

La urmă dl Brediceanu a ridicat cuvînt și în treburi mai mari de-ale nației românești, spunînd că așteaptă dela guvern să desfacă ce a făcut înaintașul seu cel rău, când a oprit de pildă pe Români a se mai aduna în conferențe naționale și a se sfătui despre nevoile neamului lor. De nu o face asta guvernul care se laudă a fi mai drept ca volnicul Bánffy, în adunarea viitoare va face propunere ca congregația să ceară asta oficios guvernului.

A fost în această adunare multă vorbă românească, ear' în vorbă multă inimă românească, pentru-ce și sînt vrednici de laudă bravii Români lugojeni, ear' cei de pe aiurea ar fi vrednici de laudă de ar face și ei asemenea...

Toț asemenea luptă frumoasă au purtat Românii în adunarea comitatului Făgăraș, cerînd între altele să se învețe și carte românească în gimnasiul de stat nou întemeiat în Făgăraș.

Conferențe învățătorești.

Învățătorii noștri gr.-or. din Ardeal sînt adunați în sfaturi în conferențe învățătorești. În săptămîna de față au fost câteva conferențe, între cari una bine cercetată la Deva și alta la Sibiu. Învățătorii, sub conducerea unor comisari numiți de consistor să sfătuesc cum ar putea duce mai bine școlile noastre la înflorire și cum ar ajuta mai repede poporul la o frumoasă luminare.

Camătă fără inimă.

În comitatul Torontal s'a descoperit o *cămătărie din cele mai fără inimă*. A esit la iveală că cămătari obraznici dau împrumuturi cu 50—100%, adică 50 cr. după florin la an și chiar florin după florin! Așa că de va ține mult așa, se va vedea o pustiire nemai pomenită a poporului, care stors de tot, va fi silit a-și lua băta și straița de cersitor. Comitetul comitatului a luat hotărâre a pândi prin slujbași pe atari cămătari, și din oficiu a-i da pe mâna legii.

Din Austria.

În *Austria* sunt, cu deosebire în Bohemia, turburări ce-s hotărâse cu revoluțiunea. Mărul de ceartă e: *limba*. Se dase o ordinațiune pentru îndreptățirea limbei cehe deopotrivă cu cea nemțească în Bohemia și Moravia, și asta s'a retras acum, și de aceea bravul popor ceh s'a dat pe demonstrații și amenințări, cari bagă în fiori pe domnii din fruntea țerei.

Da, popoarele voinice nu se lasă așa ușor când le calci drepturile naționale și de limbă!

Ședințele parlamentului din Viena sunt foarte sgomotoase.

Esposițiile românești din Sibiiu.

Esposiția de poame.

Deschiderea esposiției.

Duminecă, în 22 l. c. s'a deschis la »Gesellschaftshaus« din Sibiiu esposiția de poame aranjată de vrednica »Reuniune română agricolă« din comitatul Sibiiului. La deschidere a luat parte un public mare și ales, fiind de față între alții Escelența Sa Metropolitul *Meșianu*, comitele-suprem *Thalmann*, primarul *Drottlet* și alți mulți domni, doamne și domnișoare. Deschiderea s'a făcut prin o cuvântare a presidentului »Reuniunii«, *D. Comșa*. Esposiția a fost cercetată în decursul săptămânii de mulți oameni, de aici și de pe sate. Între alții au cercetat-o băieții de școală din Seliște, Rășinari, Turnișor, Sibiiu etc. călăuziți de învățătorii lor.

Esposiția.

Esposiția de poame cuprinde două sale, una mare și alta mai mică. În sale sunt mai multe mese îmbrăcate cu covoare; pe ele poamele sunt așezate frumos în muschiu verde și pe frunze diferite.

Chiar în mijlocul sălei este o stea mare cu cinci brațe formată din cinci mese lungi. Este încărcată cu mere, pere și struguri din comunele *Sibiiu*, *Rășinari*, *Sadu* și *Sibiel*.

Lângă perețele dinspre sud al sălei sunt 3 mese mari; cea din mijloc e încărcată cu struguri și pere foarte frumoase, espuse de comunele *Aciliu* și *Vale*. Cu deosebire perele mari și frumoase (regele Carol de Württemberg) espuse de dl *Sabin Savu* din Vale, sunt de toată frumuseța.

Masa din stânga conține mere, pere, nuci și struguri din comunele *Vestem*, *Nucet*, *Sibiel*.

Masa din dreapta e încărcată cu pere, mere și struguri din comunele *Nucet* și *Galeș*.

Dela masa cea mare în formă de stea sunt spre stânga și spre dreapta mai multe mese rotunde, apoi în fiecare parte câte o masă lungă de-a curmezișul

sălei și câte alta lungă la ușă spre dreapta și spre stânga.

Pe masa cea dintâiu rotundă dela stânga sunt espuse din *Tilișca* mere, pere, gutui, prune, nuci și struguri. Pe masa rotundă a doua sunt din *Șuramare* mere, vin desert și vin de masă. Pe o măsuță lângă columna stângă sunt espuse sticlufe cu vinars de poame, de drojzii, de trevere ș. a. Pe masa de sub columna stângă vedem espuse din *Rășinari*, *Sebeșel*, *Dobârca*: mere, gutui, pere, nuci și prune de toată frumuseța.

Cornul stâng al odăiei îl ocupă un etajer încărcat cu diferite dulceturi, compoturi, oțet, vin de mere și caș de gutui.

Masa cea lungă spre stânga dela ușă e plină de gutui, prune uscate, mere, pere, struguri *Risling*. Masa cea lungă ce-i postată de-a latul sălei tot spre stânga e plină cu mere: vinete, pătule, petroase, vârgate, stetine, parmine aurii, prosape, rotunde, ordace, popești ș. a. și de pere, cum sunt: *Saint Germain* etc. foarte frumoase.

La partea dreaptă a stelei pe masa rotundă I. a spus *Rășinarul*: mere pătule, statine, dungate, vârgate, petroase; pere: petroase, murgi, *St-Germain*, pergeșe ș. a.

Masa lungă curmeziș e încărcată de mere pătule, stetine, săine, englezești, popești, albe și de pere: petroase, lungărețe, die, verzi, *Fontain de Paris* etc. Toate din comuna *Rășinari*.

Pe masa dela columna dreaptă a spus comuna *Cacova* nuci, mere: peștișe, lidere mici roși, ordace, gurănești, lidere mari, dungate, péroase, de smeură, verzi pătule, peschinoase, stetine, săsești, oltenești, posape, roșioare; pere: verzi, bulânde, pergamute, păsade. Ste-lajul dela dreapta e plin de sticle cu diferite compoturi espuse de internatul școlii civile a »Asociațiunii«. Conțin: compot de smeură, gutui. Mai sunt unele espuse de d-șoara *Agnes Cristea* și de doamna *Silvia Barcianu* din Sibiiu.

În sala cea mică a esposiției sunt espuse instrumente de pomărit dela firma *Jickeli* din Sibiiu, cărți economice pentru popor espuse de »Tipografia«, instrumente agricole în miniatură ale seminarului »*Andreian*« și, ce-i poate mai de interes, o masă lungă pe care și are vestitul pomolog din *Seliște*, dl *Ioan Chirca* întinse frumoasele sale soiuri de poame bine sortate. A spus 36 soiuri de mere și 16 soiuri de pere proaspete; mai are și uscate câteva soiuri.

Merele cele mai de valoare espuse aci au următoarele numiri: *georgenești*, de vin (*bor alma*), de smeură, pose, verzi, renete sure franceze, *masansk* (țimpurii?), *masansk* verzi tomnatică, *masansk* mai verzi; renete franceze scortoase, mere verzi, renete *berdieck*, mere *cisnădiești*, popești, iernatice păstre, renete aurii, *Renete de Paris*, *Boiken*, *Apistern* (ca o stelută cu 5 brațe), *Parmene aurii* de iarnă, *Rosmarin italian*, *Batule*, albe mari, *Renete de Coulons*, *Renete de Găzdon*, *Stettin*, *peștișe* de toamnă, *Renete roși* ca sângele ș. a. Pere espuse de domnul *Chirca* sunt: *doyenne*, cât pumnul de mare, culoare și formă foarte frumoasă; *Karl v. Württemberg*, mari foarte frumoase; untoase *Napoleon*, mari, verzi cu pete negre; *Caloma* — și mai mari și mai deschise la culoare. Pere untoase de diel (mai butucănoase ca celelalte și apar a fi mai iernatice). Pere tomnatică de *Horndenpont* (mari, verzi, albe).

În această chilie mai sunt espuse de domnul *Dănilă George*, director școlar în *Racovița* mere pătule de coronă, posape, *cisnădiești* ș. a., ear' de domnul *Mateiu Mihaiu* din *Șura-mare* gutui foarte frumoase.

Numele tuturor harnicilor esponenti nu-l putem da, din lipsă de loc; tot asemenea n'am putut pune la fiecare poame numele deosebit, ci după cele ale dom-

nului *Chirca* putem lesne deduce, că celelalte, ce soiuri sunt. Se poate însă zice cu toată siguranța, că mai toate poamele espuse sunt soiuri bune, ba unele chiar nobile și demne de a se cultiva în măsură cât de mare. Că, din cele văzute la esposiție, putem deduce că în clima noastră le place destul de bine; dovadă că toate soiurile sunt foarte frumoase.

Premierile.

Dela un membru al juriului, care a esaminat mai detaliat poamele espuse, am aflat că la *grupa I.* de poame naturale: mere, pere, gutăi, prune, perseci, nuci etc. premiul I. de 20 coroane, dăruit de membrii din comit. centr. al Reuniunii l-a câștigat dl *Ioan Chirca* din Seliște, pentru bogata sa colecțiune; premiul II. de 10 coroane — școala din *Cacova*; premiul al III-lea harnicul pomolog *Ioan Popescu* din *Sibiel*; premiul IV. *Stefan Milea*, not. pens. în *Tilișca*; premiul V. *Sabin Savu*, not. în *Vale*; premiul VI. *Ioan de Preda* din *Sibiiu*.

La grupa II. struguri: Premiul I. *Anton German*, *Ioan Muleș*, proprietari și *Nicolau Iosif*, învățător în *Aciliu*.

La grupa III. vinuri: Premiul I. *Petru Opincar*, proprietar în *Sebeșul-săsesc*, *Ioan Droc*, protp. în *Mercurea*, *Avram Acilenescu*, notar în *Galeș*.

La grupa IV. rachiuiri: *Sabin Savu*, notar în *Vale*, *Ioan Banciu*, proprietar în *Seliște*.

La grupa a V-a, dulceturi, compot: Internatul școlii de fete al »*Asociațiunii*«, apoi doamnele *Otilia Comșa*, *Minerva Brote*, *Alesandrina Dopp*, *Sofia Simonescu*, ș. a. al căror nume se vor vedea la lista ce o compune juriul.

Esposiția de vite.

Esposiția de vite s'a ținut Joi. Au fost multe vite, foarte frumoase și soiuri de cele mai bune, dovadă că proprietarii și țeranii noștri pun preț pe viticultură. La aceasta își are meritul și »*Reuniunea română agricolă*«. Neavând în numărul de azi loc îndestulitor, vom da un raport amănunțit în numărul viitor.

Dela Roma.

Dela frumoasele sărbări, ce le-au făcut Români în Roma, mai dăm azi unele lucruri.

Un număr de gazetă.

Din prilejul sărbărilor s'a scos un număr unic de gazetă în Roma, cu titlul »*I Rumeni a Roma*« (Români la Roma). Numărul e ilustrat cu portretele celor ce au vorbit la sărbare, apoi chipul lui *Cârșan*, columna lui *Traian* etc. În el sunt toate vorbirile și descrierea sărbării. Numărul s'a vândut pentru săracii din orașul Roma.

Vorbirea lui Galluppi.

Ca de încheiere dăm frumoasa vorbire a vice-primarului *Galluppi*, ce a ținut-o la sărbarea Românilor. Eată ce a zis *Galluppi*:

»Români!

»Cununa comemorativă, ce ați depus astăzi pe basa acestui monument strălucit, care ne amintește una din epocile cele mai glorioase ale domniei române, este un nou și sărbătoreț atestat despre alipirea sinceră a poporului român către Italia și în special către Roma.

»În numele concetățenilor mei, pe cari am onoare a-i reprezenta aici, vă mulțumesc pentru acest omaj frățesc ce ați adus Romei, pe care poporul român o consideră ca și *mamă!*

»Strănepoți ai legionarilor, pe cari Împăratul biruitor 'i-a fost așezat ca sentinele la hotarele orientale ale împărăției, *Românii sânt cu tot dreptul mândri de latinitatea originii lor.*

»E întru adevăr lucru de mirat în istorie tenacitatea poporului român întru a-și conserva numele, tradițiunile și mândria de ginte latină, resistând loviturilor tuturor invasiunilor și înfruntând toate ispitele înșelătoare ale dușmanilor, cu deosebire ale *Fanariofilor*, cari lucrau ca să-i răpească moștenirea sfântă a limbei și a naționalității.

»Conștiința originii e încă atât de vie în inima acestei națiuni generoase, că fiii poporului român învață din spuselile părinților lor, din învățăturile profesorilor lor să iubească Italia, ca pe o soră mai mare a națiunii lor; poezii în cântecele lor îi arată ca fii ai Italiei; scriitorii lor se nisuesc cu deosebită îngrijire a curății limbajului lor latin de vorbele străine, ce s'au furișat în elementele lui.

»Ca și Italienii, poporațiunile române și-au luat credința pentru lupta emancipării lor de sub jugul și opresiunea străină, din amintirile glorioase ale străbunilor.

»Din tradițiunile romane s'a inspirat *gloriosul păstor din Transilvania Horia*, când în 1784 din pădurile dela Baia-de-Criș, a proclamat războiul de independență și de estermnarea opresorilor trufași maghiari, numindu-se ca și Traian, Împăratul Daciei.

»Și cu eroismul unui Roman, căzû jertfă valorosul Valach!

»Covârșit de numărul preponderant al dușmanilor, tradat de unii păstori, și condus la perzare a suferit fără frică chinurile și schinjirile și batjocurile sêlbactice la cari 'l-au supus călăii barbari înainte de a-l omorî.

»*Conservând amintirea originii sale, jelos pe tradițiunile sale, și mândru de cultura sa română, poporul român este azi sentinela espusă a latinității în Orient.*

»De aceea cu nespusă bucurie și cu entuziasm ferbinte Italia urmărește cu atențiune desvoltarea neîncetată și progresul puternic, ce face tinăra și viguroasa națiune, gentila *insulă latină*, ce se înalță maiestoașă din marea slavă a Europei orientale.

»Și pentru Italieni va fi pururea o amintire scumpă și pētrunzătoare marea dovadă de afectiune, când în 1870, națiunea soră, prin parlamentul seu, rupēnd întârzierile diplomației europene tremurătoare, s'a grăbit a felicita guvernul Italiei din ocaziunea evenimentului fericit că Roma a devenit capitala ei.

»*Români!*

»Omajul ce ați prezentat azi Romei și Italiei în numele conaționalilor vostri, va contribui ca unirea spirituală a celor două națiuni să devină din ce în ce mai intimă, spre scopul de a realiza acea misiune de pace și de civilizațiune ce a fost în mod constatat aspirațiunea *Seniului latin*.

SCRISORI.

De sub Ineu.

— 26 Septemvrie v. 1899.

Rar s'a mai văzut o vară atât de rece și ploioasă, cum au avut comunele dela isvorul *Someșului-mare* în anul acesta.

Economii cari au avut de făcut 80—100 caré de fân, abia au scăpat cu 2—3 caré neplouat. Mult fân și otavă a putrezit. Prunele au crepat și putrezit pe pruni încă înainte de a se coace.

Din cauza ploilor și răcelei toate au întârziat: cu otăvile, cu seceratul încă abia am gătat, ear' culesul cucuruzelor acum s'a început. În *Feldru* a doua-oară a bătut ghiata în vara aceasta, zdrobind și culcând cucuruzele la pământ, încât au fost să leculeagă pe la mijlocul lui Septemvrie, în mare parte necoapte. Unicele scâlzi românești de apă minerală din Ardeal ale *Sângeorgiului-român*, au avut un sezon cum mai slab abia se poate. A stricat mult și focul din 5 Aprilie, care a nimicit mai multe clădiri de pe teritorul băilor, între cari un hotel și o vilă, pricinuind o pagubă de vre-o 15.000 fl., dar' cauza de frunte că scaldă n'a fost cercetată de mulți oaspeți, a fost timpul rău.

Vestea, că în *Năsăud* se pregătește o »nouă înfrățire«, durere, e dreaptă. O nouă bancă românească-nemțească-ungurească, banca — *Mercur* — e întemeiată, taxa de înscriere și 30% din capital sânt solviți deja. Director e ales Cehul *Ulrich*, ginerele fabricantului de bere *Goldsmiț*, cumnat cu directorul gimnasiului Șotropa și cu profesorul Dr. Scridon, ear' cassar e dl Vasile Petri. Prospectele încă în trei limbi s'au tipărit: românește-ungurește nemțește. Trist, dar' adevărat! În *Năsăud* stăpânește spiritul afurisit al lui *Ciocan János*. Cu toate-că la școlile normale grănițerești se propun toate obiectele în două limbi (? Red.) — paralel — românește-ungurește, în anii din urmă s'au înființat școli ungurești cu 3—4 învățători, cari gem de elevi, pe când școlile românești sânt mai goale. *Străinii, cu deosebire Jidanii, ne copleșesc, ne sug, noi îi desmierdăm, îi îmbogățim și ne silim a le intra în grație.* Nu vedeți pericolul? Români! De-a lungululițelor principale din *Năsăud*, *Rodna* și alte comune fruntașe grănițerești sânt aproape numai perciunați; pământul, vatra strămoșească, pentru cari moșii și strămoșii nostri au umplut cu șiroaie de sânge românesc câmpiile Europei, se înstrăinează zi de zi. În comune fruntașe ca *Sângeorgiul-român* cu peste 3000 Români, cu băi de apă minerală foarte escelentă, cu medic, farmacie, postă, telegraf, gendarmerie, 2 preoți, 5 învățători, tîrg de săptămână etc., se nu se afe decum un comerciant, dar' nici un măcelar român, altă carne decât »koscher«-ă se nu poți căpeta și de cumva o lună de zile nu 'i acasă hahamul (schächter), o lună de zile se n'ai carne: totuși e prea mult, *prea sântem slăbănogi!* Am ajuns, ca fără *Jidan* se nu mai putem cumpăra, nici vinde nimic. Doamne, rău mai stăm! că stăm cu mâinile în sin și ne uităm cum liftele îmbogățindu-se de pe spatele noastre, rînd pe rînd ocupă toate locurile frumoase și potrivite pentru »gescheft« de pe lângă drumuri, espropriând pe Români, ear' Românii apucă coastele ca în *Maramureș*, și în urmă dacă merge tot așa — și nu 'i

nădejde să meargă altcum — siliți vor fi și ai nostri ca *Maramureșenii* să iee lumea în cap.

Pe baza legii din 1896 articolul XXII. § 21 litera g) și pe baza ordinațiunilor ministeriale, fiecare comitat și în urmă fiecare comună și-a alcătuit și înaintat spre aprobare câte un statut de *pompieri* (focari) obligați. Cercul *Rodnei* a trimis pe unul dintre învățătorii nostri la un curs de pompieri în *Budapesta* de unde întorcându-se cu atestat bun de oficer a ținut un curs teoretic și practic în *Rodna-veche*. La aceasta toate comunele din cerc și-au trimis câte 1—2 bărbați, ca acestia apoi să instrueze pe toți. Cred că și în alte părți s'a întemplat, s'a în scurt o să se întimple așa ceva. Deci ar fi foarte bine, dacă s'ar afla cineva care să edee o instrucțiune românească în stil ușor popular, cu termeni românești bine potriviți, ca să se introducă termeni mai buni, ear' nu pociti. Pe unul ca acesta 'l-aș pute asigură, că numai în cercul *Rodnei*, dacă n'ar fi prea scumpă, s'ar trece sute, dacă nu mii de exemplare.

În pădurile grănițerilor taie cu deadinsul: mori de ferestru (fireze) cu vapor în *Dej*, la *Anieș* și pe *Mării*: (la isoarele *Someșului*), ba pe *Mării* vreau să facă cale ferată. La aceasta trecea săptămâna trecută o ciurdă de »csikos«-i de pe la *Karczag*. Se vede înșe treaba, că unde *Jidanii* sânt stăpânii, acolo nu mult dau pe frăție, fie chiar și cu fii »națiunii«, și așa în curēnd bietii »csikos«-i se reîntorceau cu buzele drămboiete ducându-și de-a mână tărăbonte, dimpreună cu rogojina, căldărușa și toată avuția ce o au.

Împușcarea lui Knezevici.

— Vezi ilustrația. —

În unul din nrii trecuți am făcut cunoscut cetitorilor nostri, că *Knezevici*, care a încercat să ucidă pe fostul rege al Sêrbiei, *Milan*, voind a-l împușca pe uliță, a fost prins, osândit la moarte și osanda s'a și îndeplinit.

În privința *pedepsei de moarte* sânt două păreri între învățați. Unii zic, că se șteargă cu totul pedeapsa de moarte și făcătorii de rele, fie ori-cât de bătuți de D-zeu, să fie osândiți la temniță pe vieată, care e pedeapsă mai mare, ca moartea. Alții sânt de o părere dimpotrivă.

Astfel se împart și țările. În unele — mai puține — cum e *România*, *Belgia*, *Elveția*, — pedeapsa de moarte e ștearsă. Eată pentru-ce *Lucheni*, care a omorît pe Împărăteasa noastră, n'a putut fi osândit decât la temniță pe vieată, de oare-ce omorul s'a făptuit pe pământul Elveției.

În celelalte țări se aplică pedeapsa de moarte, dar' se deosebesc în privința îndeplinirii ei.

În *Francia* s. p. rău-făcătorilor osândiți la moarte li-se taie căpul cu *ghilotina* (un fel de mașină cu paloș). În *America* se fac încercări a omorî pe răufăcătorii cu electricitatea (adecă ca-și-când 'i-ar lovi trăsnetul). La noi, în *Austro-Ungaria* se spânzură, ear' în alte țări se pușcă osândiții. Cam aceste sânt felurile de a scăpa lumea și societatea omenească de răi și blăstemați.

În *Sêrbia* pedeapsa de moarte se duce în deplinire prin glonț. Astfel a fost omorît și *Knezevici*, la *Belgrad*, în Septemvrie a. c. după-cum arată ilustrația nonstră de azi. Se vede miliția și preotul cu crucea în mână, ear' cei-ce pușcă sânt gendarmi. Ilustrația ne arată minutul, când *Knezevici* lovit de gloanțe, șovăie și e să cadă în groapa deja gata, în care a și fost astupat

PARTEA ECONOMICĂ.

Prelegere din pomărit.

(Urmare).

Ba, care din noi are trei pruni uscați de jumătate și un măr pădureț în gardul din fundul grădinei, ne chiar suferăm pe cel-ce ne impută că nu punem preț pe pomărit și bătându-ne pieptul strigăm: »O fi, sunt unii că nu pun preț pe pomărit, dar' eu știu că am grădina plină de pomi și tot nu mai pot face din ei plug cu patru boi, că poamele le mănâncă cei copii, că eu nu-'s Sas, se închid ușa grădinei dinaintea copiilor, că de aceea le dă D-zeu, se se îndulcească cei amăriți de copii din ele!«

Așa stând lucrul, vezi bine, că nu putem înainta în avere. Că bine că locurile cele bune ni-le lucrăm și producem bucate și nutreț deajuns pentru casă, dar' colo primăvara totuși vedem că ni-se ciuntă și bucatele și nutrețul vitelor. Și de ce?

Fiindcă noi bani

»se ne acoperim

necazurile« nu

știm face ca Sasul.

Apoi, grădinile

noastre nune aduc

atâta folos, cât

aduc Sasului gră-

dinile lui, că lui

grădina-'i aduce

bani uscați. Ear'

locurile mai slabe?

Ce se spun eu, pri-

vească tot crești-

nul în lungul și

latul Ardealului,

câte dealuri sterpe,

goale goluțe va

vede, mai la fie-

care sat. Ba, mer-

gând omul cu tre-

nul, se înspăim-

mintă câte dâlme

goale, nefolosite

vede. Că a le ara

și cultiva cu bu-

cate nu se poate;

fân fac puțin, deci

rămân goale, nefo-

losite, mult de pasc

niște viței pe ele. Și acelea s'ar pute face

se aducă mii și milioane de florini în țeara

noastră, s'ar pute umple cu pomi roditori,

cari sunt mai puțin sălbateci, ear' cele

din seamă înafară de rele, s'ar pute

umple cu aciați. În modul acesta ar aduce

folos, și încă folos mare. Dar' pomii

trebuesc cultivați și aciații încă nu cresc

de sine singuri.

S'a vorbit mult în toate foile no-

astre despre acest lucru; nu este o carte

de școală, nu este un călindar, se nu fi

recomandat cultivarea pomilor; dar' pu-

țină ispravă se vede. Oamenii noștri

se mișcă foarte cu greu, tare anevoie

vor se se apuce de cultivarea acestui

ram de economie atât de plăcut și folo-

sitor. Și nu ne-ar prinde mirarea, dacă

n'ar ave loc potrivit pentru pomi, și nu

ne-ar prinde mirarea, dacă n'ar vedea

zilnic pe vecinii lor, pe Sași, cât haram

de ban fac din cultivarea pomilor; dar'

loc au destul de mult și de potrivit,

exemple ved destule, povețe încă li-se

dau din partea ziaristiceii noastre, și totuși încet și cu greu se mișcă, deși numai spre al lor bine ar fi, dacă s'ar mișca mai cu energie.

Să ne întoarcem ear' la Sași! Ei au pometuri mari, cari le aduc poame multe și bune, ei au și pe hotar, prin țarină și prin pădure pomi altoiți, și totuși li-se pare că nu-'s destui; deschid pomării nouă, tinere, după planuri anumite mai raționale, pline cu soiurile cele mai alese de pomi iernatici. Să meargă omul numai în Bistrița și jur, și s'a mira de ce va vedea cu cei doi ochi.

Și vecin cu săsimea Bistriței, este Bărgăul-cel-romănesc. Acolo se fac doară cele mai bune vișine în Ardel. Și merele priesc bine. Dar' le cultivă doară cineva în așa măsură și mod ca vecinii lor sași? Eu nu răspund, am fost, am văzut, m'am convins că sunt departe de Sași cu cultivarea pomilor, deși atât de aproape de ei cu statul. Și, se ținem bine minte, Bărgăuanii nu sunt între cei mai înapoiți cultivători de pomi,

avere, de bunăstare, ca se nu fii coada neamurilor, ci fruntea lor, după-cum s'ar cădea se fii după numărul cel mare al fiilor ței și după a lor destoinicie trupească și sufletească.

Am zis, și știm bine toți, că din toți locuitorii Ardealului, Sașii se ocupă mai tare de acest ram al economiei, ce se numește pomărit. Ei toți au pomi, toți îi știu altoi, toți știu trage folos din poame. Dar' cu atâta nu se îndestulesc. Ei vreau ca și mai bine se știe aceste lucruri, ca și mai mare folos se aibă. Spre acel scop umblă bărbați învățați de-ai lor prin toate centrele lor și țin prelegeri publice, dau sfaturi obștești despre aceste lucrări. Așa, mai zilele trecute, grădinarul suprem Fischer (Fischer) dela școala agronomică din Mediaș, s'a dus în orașul Bistrița și a ținut în palatul reuniunii industriale o prelegere practică despre pomărit, care a fost ascultată cu mare băgare de seamă de toți pomologii și iubitorii pomăritului din Bistrița și jur. Din acea minunată prele-

gere, vom estrage

— după »Bistri-

tzer Zeitung« nr

41 — ceva pentru

bunii noștri ceti-

tori, din care mult

pot învăța. Eată

cam ce zice dl

Fischer:

Ținutul Bi-

striței este cămara

de poame pentru

multe ținuturi;

dacă-'i vorba se

rămână tot așa,

atunci trebuie fără

ori-ce glumă culti-

vată mai departe;

tot poporul tre-

bue se lucreze la

ea mult și bine.

În valorisarea

poamelor suntem

încă tare înapo-

iați. Poamele tre-

bue se fie bucată

națională, și vinul

de poame trebuie

se duduiească pe

îndrăcitul de vi-

nars, la din contră

muncitorul nostru își perde cu timpul

mintea. Nimerita alegere a soiurilor de

poame este un mare merit al pomolo-

gilor de aici. Unde se cultivează pomi,

trebuie ca pământul, adică și cel al școa-

lei de pomi, se fie bine cultivat prin

rigolare. Simburiile cei mai buni sunt

cei contrași din poame pădurețe, sim-

buriile se seamănă toamna, ei se scutesc

de șoareci prin un învăliș de var. Solul

pământului se fie năsipos-lutos, cu o

poziție favorabilă, liberă, scutită de ven-

turile vestice (de apus).

Șirele se fie depărtate unul de

altul de 40 cm. E bună gunoiera cu

cenușă pe nea. Pământul școalei de

sădit trebuie rigolat din toamnă în afun-

zime de 70 cm. Pădureții trebuesc să-

diți primăvara.

La plantare avem lipsă de 2 sfoare

împărțite în părți egale și de o altă

sfoară încă. (Va urma).

Impuscarea lui Knezvici.

că au fost grănițeri și cât de voe bună, cât de silă s'au ocupat cu pomăritul. ear' azi se ocupă unii într'un mod într'adevăr rațional, și totuși sunt departe de Sași. Dacă Bărgăuanii nu fac destul pentru acest ram de economie, atunci Românii noștri din alte părți putem zice că nu fac aproape nimic. Va zice poate bunul cetitor: »De ce mai umplu foile noastre tot cu muștrări de acestea? Că destul ne amărăsc alții zilele cu muștrări! Barem gazetele noastre nu ne mai scoată ochii cu astfel de imputări!

Nu te supăra, bunule cetitor, că pentru al tău bine te muștrăm, pentru al tău bine am dori ca nici o grădină românească se nu fie plină de cucute și de brusturi și de urzici, ci de legume și de pomi; pentru al tău bine am dori, ca nici o ripă stearpă se nu fie, ci tot pline de pomi roditori. Asta-'i pricina, pentru care atâta vorbim, și atâta-'i aducem aminte de această cale, care urmându-o, te-ar duce la nouă izvoare de

și de o altă sfoară încă. (Va urma).

Gunoiul verde.

Sub numele de gunoiu verde, se înțeleg toate acele plante verzi, cari crescute pe pământul arător, cu prilejul aratului se întorc sub breazda de pământ, ce se ară cu plugul, pentru-ca acelea se se poată asemăna și intrupa acolo earăși pământului, din care au crescut. Cu cât plantele numite sânt mai multe și cu cât acelea sânt de un soi mai bun și mai ales: cu atât și gunoiul verde produs din acelea se face mai mult și mai bun.

După-cum se știe, plantele verzi conțin în ele cel mai mult azot, care contribuie la nutrirea plantelor într'un mod foarte binefăcător. Azotul numit ajungând prin arat, în partea mai din jos a pământului, de acolo străbate prin rădăcini direct la nutrirea plantelor sub formă de materie organică.

Se știe mai departe, că pentru nutrirea plantelor sânt de lipsă două feluri de materii nutritoare și anume: materia organică, care adecă provine din organele plantelor și une-ori și dintr'ale animalelor, și materia anorganică, care provine din sărurile, cenușele și celelalte minerale aflătoare în pământ.

Dacă pământul se ară atunci, când pe el sânt o mulțime de plante verzi, din acestea se desvoaltă multă materie organică. De aci ne putem esplica foarte ușor, pentru-ce în ogoarele lăsate, sau necultivate în tot anul, se face grâul și sęcara mai bine ca în cele cultivate neîntrerupt. Negreșit, că azotul ce se află în plantele cari se întorc cu prilejul aratului sub breazdă, îngrașe într'un mod foarte însemnat pământul respectiv.

Vězând aceasta economii practici nu s'au mai mulțumit numai cu plantele acelea ce au crescut de sine pe loc, ci au început să samene chiar ei anumite plante, pe cari după-ce au crescut și s'au desvoltat încâtva, le-au întors prin arătură sub pământ, ca pe un fel de gunoiu verde. Astfel de plante sânt: măzërichea, rapița, hrișca, sęcara, grâul, ș. a., eari adecă au mai multe frunze și rădăcini și pe lângă acestea și o vegetațiune mai puternică.

Gunoiul verde este de o însemnătate deosebită pentru economia câmpului; prin acela se împedecă scurgerea leșilor din pământul arător în pătura moartă din subpământ cu prilejul ploilor torențiale de peste toamnă, ear' iarna și primăvara înăbușesc creșterea buruienilor nefolositoare și veninoase și dau totodată și pământului o parte însemnată din materia numită azot.

Prin mai multe încercări s'a adevărit că 12—15 mii kilograme de măzëriche verde bunăoară îngropată pe un hectar de pământ, a dat dela 80—100 kilograme de azot, ceea-ce prețuște tot atât, cât 18—20 kilograme de bălegar moale produs din gunoiul uscat sau cât leșia propusă din aproape 500 kilograme cenușe de lemn.

Gunoiul verde se produce îndeobște pe toamnă, după-ce s'a luat recolta de pe pământul respectiv. Atunci se ară, se seamănă și grapă unele din plantele sus numite, cari apoi până prin Octomvrie sau Noemvrie cresc și se desvoaltă așa de bine, încât dau cel mai bun și mai prețios gunoiu verde.

Pământurile destinate pentru cultura sămănăturilor de primăvara, dacă se lasă de cu toamnă nearate, perd o mulțime de materii nutritoare din ele, de oare-ce s'a constatat prin analiza apeler venite din asemenea pământuri, că aceea duce cu sine partea cea mai însemnată a materiilor numite.

Din acestea credem, că se poate vedea lămurit, de ce însemnătate este gunoiul verde și ogoarele de toamnă pentru economia câmpului și la ce perderi mari își espun pământurile lor acei economi, cari nu le ogorășc peste iarnă, ci le lasă așa în arșița soarelui și spălatul ploilor, până-ce se scurg mai toate materiile nutritoare de pe suprafața lor.

I. G.

Cum se deschidem o boltă?

— Scrisoare către un prieten. —

M'ai rugat să-ți dau îndrumările de lipsă având gând să deschizi o boltă la voi în sat. Iartă-mă, am fost ocupat cu de-ale economiei, mai cu seamă cu culesul cucuruzului și de aceea nu 'ți-am putut răspunde așa îngrabă.

Îți laud hotărîrea, baremi de ar fi câte unul ca tine în tot satul să se ocupe și cu negustoria, căci prea ne sug lipitorile satelor cu marfa lor. Să-i facem de pe spatele noastre domni! Asta e cea mai mare rușine și daună pentru noi. Încât mă pricep și eu îți dau îndrumările de lipsă, la ceea-ce mă întrebi:

După-ce știu că îți ai locuința în mijlocul satului, chiar lângă drumul țerei, îți pot spune, că e potrivit locul pentru a-ți deschide prăvălie.

Te și îndrumez deci, ca cu ori-și-ce preț să-ți faci ușa către drum. Chilia unde îți marfa să fie la ori-și-ce întâmplare uscată, păreții să nu fie umezi. Griji în primul loc să-ți fie bolta padimentată. Dacă le vei ave aceste două, te asigur, că marfa nu 'ți-a mucezi niciodată, cum observ la unii de pe sate.

Fiindu-ți localul prăvăliei gata, umblă după marfă și licență. Licența o poți căpeta și dacă îți procurezi marfa. Aceea îți vine în 3 zile dela trimiterea rugărei; chiar la cas când aceea nu 'ți-ar veni nici la trei zile, poți vinde, că ai drept după lege. Rugarea să-ți fie provăzută cu timbru de 1 fl. și în ea o acusă despre purtarea-ți morală (Erkölsi bizonyitvány) făcută de antistia comună.

Ce privește procurarea marfei, omul acolo se adresează, de unde o căpeta mai ieftin și mai bună. La procurarea acesteia îți atrag atențiunea să nu cumva să fii sedus de vre-o ieftinătate jidovească, căci ușor poți fi înșelat. Ți-a da marfa ieftină, dar' rea.

Ca să fii mai asigurat despre o marfă bună, te îndrumez, adresează-te la »Concordia«, soc. com. în Sibiu, care e cea mai mare boltă românească la noi, de acolo poți căpeta marfă bună și ieftină totodată. Nu lăcomi, amice, la seducerea vre-unui Jidan, că îți dă marfa în credință, căci el te-a plăti cu o marfă rea nefolosibilă în prăvălie, afară de aceea o vei plăti îndoit. Mai bine îți procură pe rînd, când ai parale și nu vei fi înglodat în datorii.

După-ce le ai toate, apucă-te de vînzare, dar' numai pe lege. Dacă îți procuri marfă dela »Concordia«, intru atât o poți da de ieftin, ca și la oraș, și totuși și tu vei ave dobândă. Nu face ca jidannl, care pe sate dă de un crucer 2 (zi două) bucăți de zahar alb (de cel tăiat pătrat) pe când la oraș dau patru bucăți. Multe de acestea așa ave să-ți înșir, dar' la ce? Și tu poți să le știi. Vinde numai cum 'ți-am spus și nu te vei înșela nici pe tine, nici pe altul.

Încă una frate. Nu da marfă pe credit la ori-cine (în credință). Creditorii tăi, cari la început vor fi oameni buni, aceia îți vor pune capul. Știi cum fac unii creditori? Când n'au bani vin la tine să le dai pe credit; ear' când au bani, se duc la altă boltă. Încât poți dar' nu da pe credit. Unii creditori nu îți plătesc cu ani întregi, cauți deci a-i da

pe mâna judecătorească. Atunci te blăstămă și înjură, ba mai învață și pe alții a nu veni la prăvălia ta. Deci încât se poate nu-ți prăda marfa pe credit.

Bolta ta va fi cercetată mai bine dacă poți vinde tăbac și sare. Precum știu eu, de casa ta nu este nici o boltă aproape, în carea să se afle tăbac și sare. Deci poți căpeta licență și spre vînzarea acestora. De cumva e aproape vre-o boltă de tăbac și sare, atunci nu poți căpeta licență amintită. Rugarea o vei adresa la perceptorat (kir. adóhivatal) provăzută cu timbru de 1 fl. atât pe cea pentru tăbac, cât și pe cea de sare.

Cam pe scurt așa fi sfîrșit; cearcă și într'alt loc, dar' de poți căpeta deslușiri mai lămurite. Eu, cât mă pricep 'ți-am spus, și 'ți-am spus din tot sufletul. Primește-le deci, ca dela amicul tău

Ioachim B. Pop.
Învățător.

Cartea dărilor.

Ni-a sosit o broșură scrisă de dl Wilhelm Niemandz, cancelist orășenesc la oficiul de dare din Brașov, intitulată:

Instrucțiuni populare despre »Datorințele și drepturile purtătorului de dare«.

Aceste *instrucțiuni* le-a dat dl autor mai înainte în limba germană și maghiară și fiind bine primite le dă acum și în limba română. Ediția presentă s'a făcut sub auspiciile și îngrijirea dlui director Arseniu Vlaicu. Aceste *instrucțiuni* numai folositoare pot fi tuturor *porțieșilor* sau contribuabililor nostri, tuturor celor-ce plătesc dare către stat și comună.

Broșura tractează: **A. Dările de stat:** a) *dări directe:* 1. Darea de pământ. — 2. Darea după chiria casei și darea clasei de casă; scutirile de dare pentru edificii nou. 3—6. Darea de câștig clasa I, II, III, IV. — 7. Darea după camelele de capital și darea de rente. — 8. Darea întreprinderilor și asociațiunilor obligate la dare publică. — 9. Darea de mine (băi). — 10. Arunc general după venit. — 11. Taxa de scutire de miliție. — 12. Darea de pușcă și de vînat; b) *dări indirecte:* 12. Accisul de vin. — 14. Accisul de bere. — 15. Accisul de debit de spirt. 16. Accisul de consum de carne. — 17. Accisul de consum de zahar. — 18. Competențele; a) taxa de timbru; b) taxa de drepturi.

B) Aruncuri comunale: a) aruncul comunal; b) aruncul comitatens; c) aruncul de școală și biserică; d) contribuțiune pentru munca publică; e) darea pentru drumurile comitatense; f) darea pentru câni; g) darea pentru apă.

Într'un *supliment* ni-se arată favorurile de dare de stat pentru fabrici. Taxa pentru camera de comerț și industrie.

Urmează apoi: *Despre dări în general.* Terminul pentru plățirea dărei. Prolungerea termenului de plată. Reducerea dărei. Prescrierea dărei. Esecuțiunea. Termine de prezentarea fasiunilor. *Recursuri* în cauza dărei (de ori-ce soi ar fi darea).

Formulare de rugări (jalbe), pentru tot soiul de dare.

Din cuprinsul aci resumat se vede despre ce lucruri neapărat trebuincioase tractează cartea, care e bine să-și-o cumpere și să o aibă la îndemână, cei interesați ca să poată căuta în ea, de câte ori cere lipsa. Se poate procura și dela librăria noastră. Prețul e 60 cr.

SFATURI.

Nutrirea cailor cu ovės.

Caii nu se nutresc cu aceea ce mănca, ci cu aceea ce pot mistui. Partea aceea a nutrețului, care nu apucă să se mistuiască în rânză, ese afară în balegă așa fără nici un folos. Este deci neapărat de lipsă, ca nutrețul se rămână timp mai îndelungat în rânză căci din potrivă nu se poate mistui deajuns.

În urma unor cercetări făcute înadins, de cătră niște profesori dela o școală de economie din Franca, s'a constatat, că nimic nu este mai stricacios și mai dăunos, decât a da cailor apă îndată după-ce au fost nutriți cu ovės. Pentru constatarea acesteia au fost nutriți unii cai cu câte patru litre de ovės și numai decât apoi au fost și adăpați, ear' după adăpat au fost uciși.

Purcezându-se după aceea la desfacerea pântecului și la cercetarea nutrețului, s'a constatat că numai o litră de ovės mai inota în rânză; ear' celelalte trei s'au fost scurs deja cu apa în mațe. Din această încercare se poate vedea, ce influență are adăpatul cailor îndată după-ce au fost nutriți cu ovės.

Adăpatul vitelor cornute.

Caii nutriți cu fân sau alte nutrețuri mai mari se adapă de regulă după-ce au mâncat, ear' vitele cornute se adapă de regulă în decursul nutrirei, de oare-ce după-ce încep a rumegea nu mai prea beau așa bucurios apă. În urma ducărei în gură, dar' mai ales în urma rumegeării, nutrețul așa se mănunțește, încât chiar și acela se spală încâtva. Adăpatul pe nemăncate mai nici odată însă nu se potrivește.

Vitele rumegetoare trebuie adăpate deci numai după-ce au mâncat o porție oare-care de fân, otavă, paie sau alt nutreț, ear' cee-altă porție, care trebuie să fie mult mai mare ca cea dintâiu, trebuie să li-se dea numai după-ce au beut apă. Pleava, napii de nutreț, țărițele, făina ș. a. trebuie date de regulă după-ce au fost vitele mai întâiu adăpate.

Știri economice.

Avis. Nefiind subscrise toate acțiunile din emisiunea a III-a a cassei de credit și economii „Racoțana”, soc. pe acțiuni în Șeica-mare (Nagy-Selyk), subscrise direcțiune a prolongit termenul de subscriere până în 31 Decemvrie a. c. Totdeodată sunt rugați toți acei domni cari au subscris acțiuni, până la termenul sus numit a solvi 25%, de acțiune. *Direcțiunea.*

Cai din Ungaria la Paris. Societatea de tramvaiu din Paris voește să procure pentru timpul esoposițiunei 2500 cai din Ungaria. În acest scop, prin plenipotențiați trimiși deja în Ungaria, a intrat în pertractări cu un comerciant de cai din Timișoara.

Starea economică, cu 15 Oct. c. a fost, după rapoartele sosite la ministrul de agricultură — următoarea:

Cartotii (crumpene) în unele părți s'au stricat, dar' în cele mai multe locuri au dat roadă bună. **Napii de nutreț** au fost buni; cei de zahar mai slabi dar' acestia sau plătit bine. **Tăbacul** e de calitate bună, dar' roada e mijlocie. **Varza** a dat roadă îndestulitoare. **Roa-dei viilor** i-au stricat ploile din urmă. **Culesul viilor** s'a făcut în cele mai multe părți; rezultatul peste tot e abia mijlociu; calitatea vinului însă e bună. **Pomni** au dat roadă slabă. De **nutreț** nu se simte lipsă.

Lucrările economice sunt întârziate în unele locuri prin ploii. Sămănăturile de vreme au răsărit și sunt frumoase.

ȘCOALA ROMÂNĂ.

Cele patru operațiuni fundamentale.

Modele de lecții de fond din Aritmetică.

Lucrate după planul Treptelor formale. Pentru bienul II. (clasa III. elementară nedespărțită), de **Iuliu Birou**, inv. în Ticvaniu-mare.

(Urmare și fine).

II. Sistemisarea — Inducțiunea (cu fazele sale).

1. Priviți acum la lucrarea întâia! Ce numeri am adunat? (... 36 florini și cu 28 florini). Ce fel de numeri sunt acestia, fiindcă sunt de aceeași numire? (... numeri de același fel). Câți numeri s'au format grămădind sau reunind la olaltă numerii 36 și cu 28? (... un singur număr). Cât am afla, că fac 36 florini și cu 28 florini? (... 64 florini). Cum este numărul 64 față de numerii 36 și 28? (... mai mare). Din ce numeri s'a format numărul 64? (... din numerii 36 și 28). Ce facem noi dar' când adunăm? (... grămădim sau reunim mai mulți numeri într'unul singur mai mare). Cum am așezat noi numerii, ca să-i adunăm mai ușor? (... unul sub altul). Pentru-ce i-am așezat unul sub altul? (... ca să vină unități sub unități și zeci sub zeci). Ce semn am pus la dreapta numărului prim? (... o + dreaptă). Ce semn am tras pe sub numerii de adunat? (... o linie orizontală). De unde am început să adunăm? (... dela dreapta spre stânga). Ce am adunat mai întâiu? (... unitățile). Ce am adunat după unități? (... zecile). Când unitățile ne dau zeci, ce facem cu ele? (... le adunăm la zeci).

2. Uitați-vă și la lucrarea a doua! Ce numeri am adunat? (... 47 și 35). Cum i-am așezat? (... unul sub altul). Ce am tras pe sub numerii de adunat? (... o linie orizontală). De unde am început să adunăm? (... dela dreapta spre stânga). Să resumează adecă și acest exemplu, ca și primul).

3. Țineți minte: *Adunarea este o lucrare prin care reunim mai mulți numeri de același fel într'un singur număr.*

Numerii dați, ce-i adunăm, se numesc sumanzi sau adenși; ear' numărul aflat sau rezultatul se numește sumă sau total.

Ca să adunăm doi, ori mai mulți numeri de același fel, compuși din unități și zeci, îi așezăm unii sub alții, ca să vină unități sub unități și zeci sub zeci. Tragem apoi o linie orizontală pe sub numeri, spre a-i deosebi de suma, ce o scriem dinjos. După aceasta începem să adunăm dela dreapta spre stânga: întâiu unități cu unități, și apoi zeci cu zeci. Dacă unitățile ne dau zeci, le scriem sub zeci, păstrând pentru unități numai unitățile până la 9.

Ce este adunarea? Cum se numesc numerii la adunare? Cum se numește rezultatul adunării? Cum se face adunarea numerilor scriși în linie verticală?

III. Aplicarea — Deducțiunea ultimă (cu fazele sale).

a) Scrierea regulilor în caiete.

1. Acum luați seama, că eu voi scrie regulile adunării, ce învățați astăzi pe tablă. De aci voi le veți copia în caietele voastre de Aritmetică sub problemele ce ați lucrat. Acasă apoi le veți repeta de mai multe-ori, ca să le știți bine!

2. Ce veți copia în caietele voastre de Aritmetică sub probleme? De unde le veți copia? Pentru-ce le veți copia?

3. Bine! Copiați în liniște! (Învățătorul scrie pe tablă regulile învățate în lecția aceasta, ear' școlarii le copiază pe caiete, ca ocupațiune silentă; acasă însă le vor ceti de repetite-ori spre a li-se întipări bine în minte).

Notă. Scrierea definițiunei și a regulilor pe tablă și în caiete se poată face și la finea fazei a 3-a dela dreapta Sistemisării. Eu însă, fiindcă o consider aceasta mai mult ca un fel oare-care de aplicare, o am făcut aci, la treapta Aplicării.

b) Rezolvarea problemei de aplicație.

1. Scoateți tăbițele: 1, 2, 3! Veți scrie cu toții pe tăbițe problema, ce o voi dicta și scrie eu pe tablă, ca să o rezolvați apoi în liniște. (Învățătorul dictează și scrie pe tablă, ear' școlarii pe tăbițe).

Un școlar a cumpărat 2 cărți: una cu 25 cruceri, a doua cu 36 cruceri. Câți cruceri a dat el pe amândouă cărțile?

2. Ce veți copia și rezolva pe tăbițe? (... problema de pe tablă). Cetește problema, N.! Ce cunoaștem în această problemă? Ce nu cunoaștem? Ce voim dar' să aflăm? (... câți cruceri a dat pe amândouă cărțile?) Dat-a pe amândouă cărțile mai mulți cruceri decât pe una, ori mai puțini? (... mai mulți). Prin ce lucrare veți afla dar', câți cruceri a dat pe amândouă cărțile? (... prin adunare). Ce numeri veți aduna? (... 25 cruceri și cu 36 cruceri).

3. Bine! Copiați problema și o rezolvați în liniște!

Nota. În școala elementară nedespărțită, unde un învățător lucrează o jumătate oră, nu se desfășură în același bien, — resp. clasă — decât primele 2 trepte formale, *Claritatea și Sistemisarea*; ear' treapta a 3-a *Aplicarea*, — și anume rezolvarea problemei de aplicație (din categoria a doua de sub b), — se face în o altă oră ca lecție indirectă, cu care se încep totdeauna toate lecțiile directe.

II. Cercetarea și corectarea indirectă a lecțiilor.

Bienul III. — Școlari, din bienul III., ce ați avut să calculați în liniște din Geometrie? — Cât ați aflat, că e de mare suprafața aceluia agru? (... 14.684.7 m.) — Dar' tu, A., cât ai aflat? (... tot atâta). Bine! Cei-ce au aflat altfel să cerceteze, căci au greșit.

Bienul I. Școlari, din bienul I., să-mi spuneți și voi ce ați avut să calculați? Arătați să ved cum ați lucrat exercițiile abstracte! (Învățătorul cercetează, și dacă vrr-un școlar a greșit se pune să cerceteze).

Acum fiți atenți cu toții! *Veți cânta strofa a 2-a din marșul școlar „Să mergem frați la școală”. Sculali! (După-ce învățătorul dă tonul, școlarii cântă): „Un om, care nu știe ceti și calcula....”* (după tactul învățătorului. Gătându-se strofa, învățătorul): Șe-deți!

Nota. 1 La finea lecțiunei, după cercetare, — (dacă e la prima jumătate de oră), — pentru împășterea atențiunei, poate ave loc o mică pauză de 2-3 minute, în care se fac mișcări gimnastice, ori se cântă o stroică dintr'un cântec potrivit cu materia predată; ear' dacă e la finea orei întregi, urmează pauza de 10 minute, în care școlarii trec în curtea școalei pentru recreare.

2. După recreațiune învățătorul trece la alte bienuri pentru predarea altor lecțiuni indirecte și directe.

Adunare învățătorească.

Raport despre adunarea filialei a III-a a Reuniunii învățătorilor români gr.-cat. »Mariana«, ținută la 1 Octombrie st. n. a. c., în comuna Bileag, protopopiatul Bistriței.

Adunarea a decurs după următorul program:

Mai întâi participarea în corpore la asistarea serviciului divin și convocarea spiritului sfânt, într'ajutor, la care au luat parte mai toți învățătorii.

După aceea a urmat o tractare practică despre »Petroleum« ținută de învățătorul din Bileag, Gavrilă Hordouan, care arată semne de a fi bun învățator, fiindu-i propunerea deplin succesă după părerea comisiei criticoare emisă din persoanele dlor Teodor A. Bogdan, învățator în Bistrița, Ioan Tiniș, învățator în Neț și Pongraț, învățator în Arcalia.

După criticarea tractării practice a urmat disertațiunile următoare:

- a) despre »Gimnastică«, de Teodor A. Bogdan, învățator în Bistrița;
- b) despre »Școala repetițională«, de Ioan Mathe, învățator în Chiraleș;
- c) »Folosul computului«, de I. Moldovan.

Disertațiile au fost foarte bune și viu aplaudate.

Nu pot trece cu vederea energia cu care lucră această mână de oameni, contribuind prin aceea la prosperarea acestui despărțământ, ce până acum mai mult a fost în neactivitate; așa se vede, că prin domnii Teodor A. Bogdan din Bistrița, Gavrilă Hordouan din Bileag și Ioan Tiniș din Neț, și-a câștigat brațe harnice și puteri îndoile.

După finirea adunării a urmat masă comună, ținută în modestul cuartir al dlui Hordouan, la care nu au lipsit nici toastele. Preotul local încă și-a aflat de sfântă datorință a lua parte la această masă comună, unde nimic nu a lipsit decât numai mo' domn protopop Szilasi, pe care demult nu l-au putut cuprinde învățătorii în sinul lor. Dar' s'ă încheie, aducând și pe această cale sincere mulțumite dlui Hordouan pentru frățeasca primire și mai cu seamă st. sale soție, pentru multa amabilitate cu care a avut bunătate a ne primi. Adunarea filială de toamnă se va ține în Chiraleș.

Până atunci se auzim de bine.

Dela reuniunea »Mariana«.

— Invitare. —

Reuniunea învățătorilor gr.-cat. »Mariana« din vicariatul Rodnei și protopopiatele Bistriței și a Budacului-român își va ține adunarea generală la 5 și 6 Noemvrie a. c. st. n. în Bistrița, în școala gr.-cat., la care se invită cu toată stima a lua parte atât d-nii membri, cât și on. public interesat de cauza învățământului.

Programa:

1. Membrii Reuniunii la 8 ore a. m. vor asista în corpore la serviciul divin în biserica greco-catolică. — 2. La 9 ore se va ține în școala confesională gr.-cat. o prelegere practică de 1/2 oră din învățământul intuitiv despre »măr« prin un învățator, care se va designa înainte de începerea adunării, spre care scop fiecare învățator va avea a se pregăti la această lecțiune. — 3. Deschiderea

ședinței în biserica gr.-cat. — 4. Esmițerea comisiunilor: a) pentru verificarea protocolului; b) pentru criticarea prelegerii practice; c) pentru înscrierea de membri noi. — 5. Raportul anual despre activitatea Reuniunii. — 6. Raportul cassarului, a comisiei pentru censurarea rațiunii anului 1899 și pertractarea preliminarului de budget pro 1900. — 7. Citirea disertațiunilor: a) »Cultura și moralitatea« prin Iuliu Chitta, învăț. gr.-cat. în Bistrița; b) »Cum își poate câștiga învățătorul iubirea, încrederea și respectul comunității sale« prin Silvestru Murășan, învățator în Rodna-veche; c) »Proiect de plan special pentru școlile repetiționale economice« prin Ioan St. Pavelea, învățator în Runc; d) »Apărarea școlii și a învățătorului« prin Teodor A. Bogdan, învățator greco-catolic în Bistrița. — 8. Raportul comisiunilor de sub pct. 4. lit. b) și c). — 9. Raportul comisiunilor emise de adunarea generală din anul trecut pentru censurarea operatelor: a) »Școala adultă«; b) »Predarea limbii maghiare în clasa I-a și II-a a școlilor populare române provăzute cu mai mulți învățători«. — 10. Raportul comitetului la însărcinarea adunării generale din anul trecut referitor la edarea unei foi pedagogice. — 11. Pertractarea propunerilor insinuate la președinte cel puțin cu 24 ore înainte de adunare. — 12. Ocuparea postului de vicepreședinte devenit vacant prin abzițere. — 13. Statorirea timpului și locului pentru adunarea viitoare. — 14. Închiderea ședinței. Presidiul reuniunii învățătorilor greco-catolici »Mariana«.

Nășud, la 15 Octombrie 1899.

Pentru președinte: Secretarul: Ignatîu Senî. Clement Grivase.

NB. În 5 Noemvrie după ședința primă va urma prânz comun.

Acei d-ni membri, cari reflectează la cuartire, sînt rugați a se adresa până în 4 Noemvrie la d-nii Iul. Chitta și Teodor A. Bogdan, învățători în Bistrița.

„Almanachul învățătorului român“.

A apărut de vre-o zece zile *Almanachul învățătorului român*, an II., pe 1899—1900.

Este o carte unică în felul ei și de nespūs folos pentru învățători. Se pare însă, că nu e destul de cunoscută această nouă publicațiune. Căci de ar fi cunoscută, pe cât e de folositoare, bogată în cuprins și elegantă prin înfățișare, ar fi trebuit să se treacă toată ediția în cele zece zile.

Sau e prea mare îndolența pentru astfel de lucruri între învățătorii români...? — Se poate!

Ne aducem aminte de un cas. »Foaia Pedagogică« oferise 33 exemplare gratuite învățătorilor, cari le vor cere, și vor lua obligațiunea de a le păstra, compacta și așeza în biblioteca școlii.

S'a publicat în toate foile ofertul acesta în formă de apel sau rugare către învățători.

Se vor fi înștiințat câțiva, dar' puțin. Destul, că s'a dat a doua-oară de știre prin toate foile, că să binevoiască domnii învățători să ceară gratuit »Foaia Pedagogică«, pentru-că mai sînt multe exemplare de dat din cele 33...

Nu-i așa, că-i semn bun acesta?

Dar' s'ă nu ne mirăm! Așa o foaie ce apare tot la 15 zile, dă de lucru omului; de 2 ori pe lună s'ă o primească dela postă, apoi s'ă o taie, s'ă o frunzărească, s'ă o cetească, apoi s'ă o pună într'un loc sigur, s'ă nu piară, și în fine după un an s'ă o ducă la compactor, s'ă-i plătească 2—3 pițule pentru compactare, și apoi s'ă o așeze în bibliotecă.

Ce de grije, ce de val! În privința aceasta *Almanachul dlui Velcean* e cu totul altfel.

Dacă ar face și dînsul un concurs de cereri, ca s'ă-l împartă de-a fitea, în cinste, — prind rămășag că ar avea mai bun succes ca »F. Pedagogică«.

De ce? De unde-mi vine mie, om neesperț în ale dăscăliei, credința aceasta?

Uite de ce și de unde. *Almanachul dlui Velcean* e cu mult mai comod. Apare nu de 24 ori, ci deodată. Cu o singură încordare îl primești dela postă. Și încă cum? Legat gata, și legat frumos, elegant, cât de-a dragu s'ă-l pui în fereastră ori pe masă. Poți să frunzărești prin el fără să te mai ostenești a-l tăia; e tăiat. Apoi găsești prin el ce-ți place: călindar, tipic, despre timbre, despre postă, telegraf, poesii, amintiri, proverbe, și ce e mai mult fotografii. Așa ceva frunzărești cu drag. Lucruri prea grele nu-'s. De pildă prelegeri practice — acestea-'s plictisitoare — și de aceea e bine că lipsesc. Drept că sînt și aci lucruri multe foarte serioase, cari îți dau de gândit, și-ți deșteaptă une-ori și muștrări în suflet... dar' acestea nu le cetește omul, și punctum. Din contră mai bine treci înainte, la filele dalbe... sînt foarte multe. Dacă îți cumperi o cerusă cu un erucer, o poți pune în *Almanach*, căci are teacă anume, și ori-cînd îți poți face însemnări, cum îți place...

Eată de ce cred eu, că dacă dl Velcean ar trimite cărți în toate părți, și răvașe în toate orașe, că dă *Almanachul* gratis și franco — cum se dau preiscurantele — poate-că ar trece mai curînd decât — așa, cum vrea dînsul s'ă treacă, pe bani, cu 1 fl. exemplarul.

Atunci poate-că s'ar găsi între 3000 de învățători români, 5—600 care s'ă-l ceară pe o carte postală de 2 cruceri. Nu știu ce gând are dl Velcean — că nu-'s introdus în tainele inimei sale — dar' mi-se pare că învățătorii noștri, mulțimea lor, — *onoare excepțiunilor* — așteaptă timpul lui »gratis și franco«.

Deocamdată unii se scapă cu vorba: — Că-i mai frumos cel dela Caransebeș...!

Știți ce înseamnă vorba asta?

A apărut la Caransebeș, din prilejul jubileului de 25 ani al Reuniunii învățătorilor din diecesă o carte ocașională ce se întitulează și ea *Almanach*. Știți, cum era *Almanachul »României June«*, cum era *Almanachul soc. »Andrieu Șaguna«* a teologilor din Sibiu, și cum era s'ă fie — în timpul din urmă — *Almanachul soc. »Petru Maior«*. Va s'ă zică o carte de ocașie, în care se adună lucrările membrilor unei societăți, actele și discursurile unei s'erbări iubire și altele de acestea. Sînt cărți bune acestea, nu-i vorba, dar' nu-'s de felul *Almanachului învățătorului român*, și nu se pot asemăna cu el. Aceasta e publicațiune periodică, apare în fiecare an, cu un anumit scop, ce-l are înainte; ear' celelalte *Almanachuri* sînt cărți de ocașie, cari n'au ținta înainte, ci mai mult privesc un act din trecut, un jubileu, o festivitate.

Aceea e o carte de pietate, de s'erbătorire, aceasta o carte cu scopuri practice. Aceea e așa zicînd o carte de lux, ori de literatură beletristică, aceasta o carte cu tendențe de instrucțiune, de propagandă pentru anumite idei, servind intereselor speciale ale unei clase de oameni, în acest cas interesele deosebite ale școlii române și ale învățătorilor români.

Cînd oare vor înțelege cei 3000 de învățători români aceste scumpe interese ale lor și ale noastre ale tuturor?

Cînd vor înțelege pe cei-ce lucră pentru ei și pentru cauza culturii române?

Dela școală.

Răvașul școlii.

Concurs școlare. Cu termen de 30 zile este scris concurs pentru ocuparea posturilor înv. la școlile confesionale gr.-or. din *Tăuș* (ppresb. Buteni) și *Bacamez* (protopresbiteratul Lipovei) în diecesa Aradului.

Despărțământul Buteni al Reuniunii învățătorilor dela școlile confesionale gr.-or. din protopresbiteratele aradane I—VII. își va ține adunarea generală la 8 Noemvrie n. în *Buteni*.

Convocare. Reuniunea învățătorilor gr.-cat. din despărțământul *Rosiei-montane*, își va ține a cincia adunare generală Joi, în 2 Noemvrie a. c. st. n., la 8 ore a. m., în școala gr.-cat. din *Abrud*, cu următorul program:

1. Participare la serviciul divin. —
2. Prelegere practică ținută de unul dintre învățătorii prezenți. —
3. Deschiderea ședinței prin președinte. —
4. Constatarea membrilor prezenți. —
5. Obiecțiuni cu privire la prelegerea practică. —
6. Incassarea taxelor restante și curente. —
7. Designarea persoanei ce va prelege și diserta la adunarea de primăvară. —
8. Defigerea locului pentru adunarea generală viitoare. —
9. Eventuale propuneri. —
10. Verificarea procesului verbal. —
11. Închiderea ședinței.

Bucium-șasa, 14 Octomvrie 1899.

Ioan M. Muntean, Corneliu Muntean, președinte. notar.

† **Ioan Ionașiu.** Despre trecerea la cele eterne a binemeritatului Ioan Ionașiu a edat și »Reuniunea învățătorilor din diecesa Caransebeș«, al cărei președinte a fost, următorul anunț funebru:

»Reuniunea învățătorilor dela școlile confesionale gr.-or. române din diecesa Caransebeșului« cu adâncă durere aduce la cunoștință publică trecerea la cele eterne al iubitului ei președinte, a mult onoratului domn *Ioan Ionașiu*, care după lungi și grele suferințe a adormit în Domnul astăzi Luni în 4/16 Octomvrie a. c. la 9 ore dimineața. Rămășițele pămênțești ale regretatului decedat se vor așeza spre odihnă eternă în cimiterul gr.-or. român din Caransebeș de lângă biserica sfântului Ioan, mâne, Marți, în 5/17 Octomvrie a. c., la 3 ore d. a. În veci pomenirea lui! *Bocșa-montană*, în 4/16 Octomvrie 1890. În numele Reuniunii: *Traian Lința*, vice-președinte, *Ioan Marcu*, notar.

CRONICĂ.

„*Călinădarul Poporului*“, căruia țerani români îi zic cu tot dreptul *călinădarul nostru*, va apăre în curând, minunat, bogat în ilustrațiuni frumoase și material interesant.

Acest călinădar, va întrece și în est-an, ca întotdeauna, toate călinădarele românești, și se va dovedi acum mai mult ca altă-dată cel mai bun, cel mai popular și cel mai ieftin călinădar. *Avis tuturor!*

Iubileul unui protopop. În 16 Noemvrie n. se împlinesc 25 ani dela hirotonirea protopopului gr.-cat. *Ioan Hăfegan* intru preot și 18 ani de când administrează ca protopop tractul *Dârgei* (Solnoc-Dobâca). În semn de recunoștință și stimă credincioșii tractului îi vor face cu această ocaziune sărbare iubilară.

Moartea moștenitorului de tron Rudolf. Princesa *Iulia Odeschalchy*, măritată contesă *Zich*, publică în »*Revue des Revues*« din Paris destăinuiri despre

vieața și moartea moștenitorului de tron *Rudolf*. Istorisește multe aventuri de dragoste și spune cum a făcut cunoștință cu baronesa *Maria Vecera* la contesa *Laris*. Conform acestor destăinuiri moștenitorul, după îndelungate îndemnuri a promis *M. Sale* să rupă legăturile cu baronesa. În 29 Ianuarie 1889 seara la 6 ore ar fi avut să se întâlnească, la un prânz familiar, cu soția sa *Stefania* și să se împace. Aflând despre aceasta baronesa, a declarat înaintea contesei *Laris*, că va îngriji dinsa, ca *Rudolf* să nu mai aflu plăcere în femei. Contesa *Laris* a comunicat lui *Rudolf* amenințarea, scriindu-i să încunjure întâlnirea cu baronesa. El a dat ordin *houssierului* (ficiorului) să nu permită nimănui intrarea la dînsul. S'a prezentat în *Hofburg* baronesa; *houssierul* i-a ținut calea, dar' ea împingându-l la o parte a intrat la *Rudolf*. Aici l'a înduplecat să-i mai dea întâlnire de adio. *Rudolf* a dat ascultare vorbelor ei și seara a plecat cu sania la *Mayerling*. Pe cale s'a întâlnit cu prințul *Filip de Coburg*, cumnatul seu, care mergea tocmai la prânzul familiar, dar' nu s'a lăsat înduplecat de acesta să se reîntoarcă. Mai mînând câțva, a oprit deodată sania; și-a adus aminte de promisiunea făcută părintelui seu și tocmai voia să se reîntoarcă, dar' în momentul acela o trăsură venind în galop a ajuns la el, din trăsură a sărit *Vecera* și grabnic urcându-se în sanie au minat la castel. Aristocrații cari erau la vînătoare în *Mayerling* au fost surprinși de sosirea moștenitorului, care pretextând durere de cap s'a retras din societatea lor. Nu presupunea nimeni, că baronesa încă e în *Mayerling*. În odăile lor baronesa l'a înduplecat să bea șampanie și cognac mai mult decât de obicei. Moștenitorul a adormit. Deodată îl trezesc din somn dureri teribile, baronesa îl *ciungărise*. Văzând că astfel nu mai e de trăit, a pus mâna pe revolver, a împușcat pe baronesa, apoi s'a împușcat pe sine.

A doua zi pe la 8 ore dim. cei adunați la vînătoare fiind neliniștiți de absența moștenitorului, au trimis la el pe contele *Hoyos*. Pe pat zăcea moartă baronesa *Vecera*, ear' lângă ea *Rudolf* cu capul grozav despiciat de glonț.

În contra alcoolismului. Comisiunea administrativă a comitatului *Hont* a făcut reprezentație la dietă, cerând să se iee dispozițiuni pe calea legilor intru restrîngerea vînzării de rachiuiri. Reprezentația a fost trimisă, spre spriginire, și celorlalte comitate.

Din siluirile maghiarisărei. Raportul »societății centrale pentru maghiarisarea numelor« publicat de *Telkes Simon* zilele trecute, constată cu patriotică durere, că în prima jumătate a anului curent »schimbarea« numelor a avut rezultat cu mult mai neînsemnat decât în aceeași jumătate a anului trecut; anume s'au făcut schimbări de nume cu 874 casuri mai puține decât în anul trecut. Se știe, că aceste »schimbări« se fac în cea mai mare parte de silă, căci altcum nenorociiții amployați, lucrători pe la căile ferate, finanți, gendarmi etc. ar fi dați afară din slujbă; cu atât mai imorală e deci siluirea ce se face acestor oameni, ca să-și lapede numele cinstite, moștenite dela părinți. Singurii cari nu de silă își maghiarisează numele, sînt de sigur *Evreii*, cari se dau după pîr, precum bate vîntul vremurilor. Raportul din vorbă spune, că »și-au maghiarisat numele 66 inși în *Arad*, 31 în *Comorn*, 24 în *Cluj*, 24 în *Timișoara*, 20 în *Sighetul-Marmației* etc., în *Brașov* numai 6, ear' în *Sibiu* numai 4; se înțelege, că *Budapesta* merge în frunte, avînd 463 casuri. Cei mai mulți dintre acești *Maghiari* de 5 pițule sînt pe la căile ferate (515), oficiile postale (20), la oficiile

de stat (30), comitatense etc. După religiune mai mulți sînt *Evreii* (861), apoi *rom.-catolicii* (790), ev.-lut. 103, gr.-cat. 77, ref. 38, gr.-or. 18.

Di Telkes se plînge, că poporul de rînd nu prea înclină spre maghiarisarea numelor, căutînd a-și esplica această rezervă prin aserțiunea, că »poporul nu este destul de luminat asupra importanței maghiarisărei numelor«. Așa zice *Telkes*, oamenii de bine însă vîd esplicarea în starea faptică a lucrului, că adecă nefiind atîrnător de coaja de pîne de pe la căile ferate și alte oficii de stat, măriile lor n'au armă cu ce să-l siluiască a-și lăpeda numele strămoșesc. Asta e, dle *Telkes!*

Semn de toamnă lungă. În grădina lui *Martin Scafița* din *Berliște* (*Bănat*) un măr de *Sân-Petru* a rodit a doua-oară, poamele sînt mai ca și cele de ântăiu, au început a se roși deoparte, semn de coacere.

Într'altă grădină tot de acolo s'au aflat fragi tot atât de mari, ca și cele din luna lui *Maiu*; de nu venia răceala se și coceau.

Poruncă înțeleaptă. *Submareșalul Schwitzer*, comandantul corpului de armată al șeptelea din *Timișoara*, a dat o poruncă, prin care dispune, ca la instruarea soldaților noi să fie aplicați suboficieri inteligenți, cari au destulă cunoștință de oameni; cu novii trebuie tractat totdeauna omenește, de aceea oprește strictpalmuirea și alte vătămări; în fine, să se iee în deosebită considerare cunoștința de limbă a soldaților.

Porto postal în urma introducerii calculării în coroane se va acomoda comunicațiunei postale internaționale. Prin aceasta se va urca de es. taxa de recomandare dela 10 cr. la 25 fileri, prețul cartelor postale dela 2 cr. la 5 fileri, post-portul scrisorilor adresate în străinătate dela 10 cr. la 25 fileri, taxa asemnatelor postale pentru străinătate va fi în loc de 10 cr. 25 fileri, taxa retur-recepiselor deasemenea 25 fileri în loc de 10 crucerii de până acum. La post-portul imprimatelor și mustrelor de marfă se va introduce însă o ieftinire cam de 1/2 filer.

Înecați în ocne. Ni-se scrie din *Dognecea*, că *Mercuri*, în 18 Octomvrie, în tarna *Marcu* a ocnelor dela *Bocșa-montană* surpându-se un părete ce despărțea o tarnă părăsită, plină cu apă, au fost înecați în tarnă cinci lucrători (2 *Români* și 3 *Germani*) împreună cu inginerul *I. Roos* și un supraveghetor, cari auzind trosnetul în tarnă, alergaseră în ajutorul celor cinci.

Toți cei cinci lucrători erau oameni căsătoriți; au rămas după ei vre-o 10 orfani.

Încă un martir al revoluțiunei. În 24 Octomvrie, s'au împlinit 50 ani dela esecutarea, în *Oradea-mare*, a lui *Szacsvay Imre*, notarul dietei maghiare din *Dobrițin*, care a făcut scrisoarea prin care dieta declară detronată casa de *Habsburg*. Pentru sărbarea acestui iubileu primarul *Orăzei-mari* a dat încă mai de mult un apel cătră patrioți.

Reuniunea însurățelilor. Nu de mult s'a înființat în *Belgrad* o Reuniune a candidaților de căsătorie — ficiori și fete — avînd deja 3000 de membri. Membrii reuniunei sînt obligați a plăti în cassa reuniunei o anumită sumă lunară pentru care, în cas de căsătorie — atît bărbații, cît și femeile — primesc drept zestre un capital corăspunzător fondului reuniunei. Înființarea reuniunei a fost salutată cu mare bucurie în întreagă *Serbia* și numărul membrilor ei crește din zi în zi.

Din Rucăr (comit. Făgăraș) ni-se scrie despre zelul cu care poporul nostru de acolo spriginește cauzele sfinte ale bisericii noastre. Așa, acum la culesul cucuruzului fiecare a dat de bună-voie câte o corfă de cucuruz pe seama bisericii, care are mari și multe lipse. Din acest cucuruz s'au făcut peste 20 fl., ear' din grăul dat de pomană cu prilejul căratului s'au adunat vre-o 15 fl. Dumnezeu le ajute, ca să aibă de unde da în tot anul pentru biserică și școală!

Convocare. Adunarea de toamnă a Reuniunii învățătorilor rom. gr.-cat. din despărțământul M.-Uioara, în sensul §-ului 21 din statute, se convoacă pe 7 Noemvrie st. n. a. c. (Sf. Dumitru), în localitatea școlii gr.-cat. din *Turdașul-român*, la care sunt invitați toți învățătorii din acest despărțământ, ca membri ordinari, onorații domni preoți și alți binevoitori și spriginitori ai învățământului nostru popular. Programa are 18 puncte, între cari e și o prelegere practică de *A. Ioraș*, învățător în Noșlac și o disertațiune ce o va ține dl *Valeriu Sandru*, învățător în Ciunga.

Din Dognecea, privitor la nenorocirea băieșilor, întâmplată în 18 l. c. — despre care scriem în alt loc — am primit o descriere dela dl *Ioan Ponoran*, tocmă la încheierea foii. Dl Ponoran, descriind nenorocirea, scrie că înmormântarea s'a făcut deodată la cei doi Români, apoi la Nemți, ducând deodată 5 sicrie la cimiter unul după altul. Întristarea e mare, atât pentru cei morți, cât și pentru orfanii.

Cununii. Azi, Duminecă, în 17/29 Octomvrie c. își sârbbează cununia dl *George Butnar*, învățător în Rêșnov, cu d-ra *Mariși Tăbăcar*, în biserica f. Nicolae din Rêșnov.

— Dl *Vasile Frunzete* și d-șoara *Opreana Jurcoz*, anunță celebrarea cununiei lor, ce se ține azi Duminecă, în 17/29 Octomvrie 1899, la 2 ore d. a., în biserica din Piața-mare din Rêșinari.

Logodnă. Dl *Petru Cristea*, teolog abs. și d-șoara *Valeria Anghel*, vestesc că sunt logodiți.

Daruri de Crăciun. Comitetul Reuniunii pentru ajutorarea de Crăciun a copiilor săraci, fără deosebire de confesiune, din Sibiu, aduce la cunoștință, că părinții sârmani ai căror fii vor să fie ajutați (cu haine, încălțăminte etc.) să se înștiințeze la cassarul Reuniunii, dl *M. Daniel*, comerciant, Piața-mare, până în 11 Noemvrie n. a. c., în fiecare Mercuri și Sâmbătă dela 2—7 ore după amiază. Înștiințările au să le facă părinții sau tutorii în prezența copiilor. Pretensiuni la ajutor au numai copiii dela 3—6 ani. Cererile întârziate, din cauza timpului scurt, nu se vor lua în considerare.

Nenorocire la un foc. Alaltăieri la un incendiu din Praterhof (Viena) s'a prăbușit un părete astrucând sub el o mulțime de pompieri. Patru inși au murit și mulți au fost greu răniți.

Măria Sa ministrul. Sâmbătă seara trenul accelerat ce venia de către Viena a sosit în gara Párkány-Nánás cu întârziere de jumătate de oră. Între călători era o Archiducesă cu suita sa și ministrul Darányi. În cupeul ministrului era prea cald, a întors deci »regulatorul» — și trenul, cu o puternică smâncitură, s'a oprit. După îndelungate cercetări conductorul a ajuns și la cupeul ministrului și a întrebat, ori de Măria Sa a dat semnalul de pericol? Ministrul, îngrijorat și el de subita opinie a trenului, i-a răspuns că nu. El a deschis numai regulatorul temperaturii. De fapt însă ministrul, în loc de regulatorul temperaturii smâncise mânerul semnalului de pericol. Constatată aceasta, trenul a plecat mai de-

parte, fără-ca Măria Sa să fi fost pus la pedeapsă, cum se face cu alți călători dacă opresc trenul fără cauză gravă.

Archiducele moștenitor Francisc Ferdinand în 3 Noemvrie la 7 ore dimineața va sosi la Hatzfeld, de unde cu tren separat va pleca la Becicherecul-mare. Primiri oficiale nu se vor face, ci dela Becicherec Archiducele va pleca îndată — incognito — la *Ecica*, unde în aceeași zi se vor începe vânătoarele.

La universitatea din Cluj s'a ținut în 18 l. c. examen fizic, care a fost prestat cu succes de către 14 medici — din care unul român, dl *Nerva Moldovan*, medic în Săvădisla.

Mafeking, Vryburg și Kimberley. Numele aceste s'au amintit des în rapoartele despre războiul din Africa. Este numele a trei orașe, cele două dintâiu se află în apropierea graniței dela Transvaal, ear' Kimberley e lângă Orange.

Mafeking e oraș frumuseț, situat lângă calea ferată din Beciuana. Se află în depărtare de 8 miluri dela Transvaal și este cartierul principal al gendarmeriei de graniță din provincia Beciuana.

Vryburg este așezat asemenea lângă calea ferată și a fost capitala provinciei Beciuaniilor. Nu e oraș frumos.

Kimberley e oraș însemnat, are hotelul, spitaluri și o bibliotecă publică. Numărul locuitorilor e de 29.000, dintre cari jumătate sunt albi. Descoperindu-se la 1867 în apropiere câmpuri de diamant, Kimberley a devenit pe la 1869 centrul exploatărilor acestor câmpuri. Statul Orange a făcut pretensiuni asupra orașului, dar în cele din urmă, în schimbul unei despăgubiri, și-a dat învoirea să rămână în stăpânirea Englezilor.

În Peștiș (comitatul Bihor) s'a întâmplat în 23 Octomvrie o mare nenorocire. Têranul Ioan Abrudan fiind la plug, femeia a adus cânepa în casă, ca să o uște. Cânepa din negrije s'a aprins. În casă era femeia și trei copii. Nefericita femeie în loc să scoată copiii din flacări și să scape și ea, a voit să stingă cânepa, ceea-ce nu i-a succedat. Astfel s'a întâmplat, că ea cu 2 copii au luat foc și au ars așa, încât de abia e speranță de scăpare. Un băiat ca prin minune a fost scos din flacări neatins. S'au strins oameni mulți la fața locului și au stins focul așa, că casa nu s'a aprins.

De pe la noi.

— Dela raportorii nostri. —

Gilău, 17 Oct. c. O mare tâlhărie au făcut niște Unguri din *Gilău*, ziua la amiază, pe hotar între *Gilău* și *Lunasăsească*. Au bătut de moarte pe doi Români ear' pe ei nime nu i-a prins. Lucrul s'a petrecut astfel:

În 13 Octomvrie n. a fost controla gloatășilor la *Gilău*. Reîntorcându-se pe drum către casă niște oameni din *Feneș*, toți Români, afară de doi Unguri și doi Țigani — nu știu ce ceartă s'a iscat între un Ungur și un Țigan. Destul că un Român cu numele *Petru Flueraș* s'a dat să-i descurece, pentru a nu face nebunfi. Numai atât i-a trebuit Ungurului nostru, că doria el să aibă ceartă cu numitul Român, fiind pismoși toți Ungurii pe el încă de pe timpul *Memorandului*. Când vèzù că Românul vrea să-i despartă, n'a zis nimic, fără a luat-o cu fuga pe drum înainte, frații și alte neamuri ale lui erau la cules de cucuruz.

La spusa Ungurului toți au eșit cu sape, seceri, țepuși etc. înaintea lui *Petru Flueraș* și atâta i-au bătut până tot

'I-au zdrobit. Un Român a vrut să-l scoată cumva din mâinile Ungurilor, cari erau în număr de opt. Aceluia i-au spart capul cu tăcușul sapei și i-au mai îmblătit peste picioare, încât abia putu veni până acasă, tot plin de sânge.

Pe *Petru Flueraș* i-au tras Ungurii în șanț și acolo l-au lăsat.

Auzindu-se vestea în sat s'au dus mai mulți după bietul om cu o trăsură; era scaldat în sânge. Nu putea umbla de zdrobit; acum e de dus la spital în Cluj, căci e puțină speranță să mai fie cum a fost.

Pe Ungurii barbari nu i-a legat nime. A eșit gendarmeria, au strins sapele, țepușile și alte unelte cu cari fură bătuti cei doi Români. Ori poate pentru-că n'au negat fapta? Cu bună-seamă să fi fost Români erau deja între zidurile temniței.

Așa să face la noi lege și dreptate!

Feneșul-săseșc, 26 Oct. n. — Ieri, în 25 l. c. pe la 3 ore d. a. s'a iscat un mare foc în comuna noastră, foc care a ținut până la 8 ore seara. La început focul fu ajutorat de un vânt vehement, încât în 3—4 minute o mulțime de edificii au fost încunjurate de flăcări. Mai târziu vântul a încetat. Pe la 3¼ ore au sosit pompierii dela *Gilău*, mai apoi și cei dela *Cluj*.

Economilor *Mitru Mocan* și *Mihaiu Mocan* le-a ars casa și tot ce au avut în jurul ei. Lui *Mitru Sălăjan* și văduvei *Nastasia Sălăjan* li-a ars grajdul, șura, cotețe, fân, paie, și toată adunătura.

Focul se zice s'a început din șura lui *Mitru Sălăjan*. Poate din copii s'a iscat. Asigurat n'a fost nice unul.

Cu ocaziunea aceasta am observat o credință veche dintre munți. Anume: când vede omul că vântul bate focul spre casa sa, el întoarce obiectele de prin casă, ca vântul să se întoarcă. Pânea care ai băgat-o cea dintâiu în cuptor e bine să o întorci, asemenea vasele etc. Așa-i credința între oameni.

„Chimur“

De sub Munții-Apuseni, 20 Oct. 1899. — În 16 a lunii curente s'a început culesul de vii în satele dela poala munților nostri: Șard, Ighiu, Țelna și Bucerdea-vinoasă. De mulți ani nu a mai fost un timp așa de frumos ca acum. În noaptea de 18 spre 19 însă a căzut pe dealurile din jur și zăpadă, care numai în dimineața următoare pe la 10 ore s'a topit. Prin comunele noastre domnește o mișcare mare. Cumpărătorii de vin sosesc din locuri depărtate; unii vin, alții se duc. Cu toate acestea prețul mustului a scăzut, pe când în anul trecut hectolitra era 14 fl. până la 20 și 22, și cel de »specialități» ajungea la 28 fl., în anul acesta prețul e dela 13—18 fl. Cel de »specialități» e și acum mai scump. Mustul bun are 11—12 și 13 grade, ear' cel mai bun, până acum are 14 grade, firește socotit pentru vin de masă. #

POSTA REDACȚIEI

Dlul N. Mois. în Sâmbăta-inf. Darea de casă are să o plătească proprietarul, nu chiriașul. Dar' contractul sau condițiunile de închiriere pot să dispună altcum. Dacă d-ta te-ai obligat în contract, sau la licitație, subscriind condițiunile de închiriere, că plătești și darea de casă, trebuie să o plătești. De aceea, caută să vezi cum îți sună contractul, eventual cum au fost formulate condițiunile de licitare, și dacă nu se zice acolo că darea de casă ai să o plătești d-ta, nu te poate sili nimeni să o plătești. Are să o plătească proprietarul.

Abon. nr. 2106. Scrișoarea d-tale am primit-o la încheierea foii. Luasem despre trista întâmplare, dar' mai dăm și din ea ceva. Mulțumită.

Abonent nr. 68 (Berliște). Faceți rugare la societatea oăilor ferate, poate să vă dea. — Despre vișele de viie gratuite întrebăți la notar sau comitat. Rodirea a doua-oră arată toamnă lungă.

Pentru redacție și editură responsabil: **Andrei Baltes**
Proprietar: Pentru „Tipografia” societate pe acțiuni: **Iosif Marschall**

Loc deschis.*)

Dare de seamă și mulțumită publică.

Cu ocaziunea petrecerii de vară aranjată în 27 August st. n. a. c. în Ludoșul-de-Murș, în favorul școlii gr.-cat. din loc, an încurs total suma 226 fl. și anume: Ca preț de intrare în seara de petrecere au încurs suma de 189 fl.

II. Suprasolviri: dela Dionisie Șimon St.-Georgiu-de-câmpie) 9 fl.; Tolocan Ioan (Ludoș) 3 fl.; Dr. Iulius Popescu, avocat (Ludoș) 2 fl.; Mihály Mor (Ludoș) 2 fl.; Csergo Antal (Ludoș) 1 fl.; Friedmann Albert (Ludoș) 1 fl.; Familia Barcian (Ghiriș) 1 fl.; Romul S. Orbean (Iclânz) 1 fl.; Familia Pop (Sămărtinul-sărat) 1 fl.; Kakasi Endre (Ludoș) 1 fl.; Ioan Zenca (Sâmbotelec) 1 fl.; Nicolau German (Găbud) 1 fl.; Alesandru Bighian (Bercheș) 1 fl.; Familia Mesaros (Turda) 1 fl.; Ioan Rus (Ludoș) 1 fl.; Sava Michail 1 fl.; George Lung (Ludoș) 50 cr.; Valeriu Rus (Tothaza) 50 cr.; Gligor Pop (Cianul-mnre) 50 cr.; Teofil Pop (Hădăreș) 50 cr.; Familia Pop (Vișina) 50 cr.; Vasiliu Vlăsa (Budiu) 50 cr.; Timariu Petru (Ludoș) 50 cr. și Vasilie Orosan (St.-Jacob-de-Murș) 50 cr.; în suma de 32 fl.:

III. Contribuiri: dela Petru Nirăstean (Ernot) 1 fl.; Macaveiu Groze (Cooc) 1 fl.; Ioan Boieriu (M.-Lechința) 2 fl. și Pastor Alesandru (cantor în Bogata) 1 fl., în sumă de 5 fl.

În total suma intratelor 226 fl. Din care subtrăgându-se spesele de 80 fl., rămâne un venit curat de 146 fl., cari bani s'au administrat la cassa numitei școli.

Marinimoșilor suprasolvenți și contribuenți li-se aduce cea mai ferbinte mulțumită și pe calea aceasta.

Murș-Ludoș, în 15 Octomvrie 1899.

N. Solomon,
președinte.

Vasiliu Morariu,
actuar.

*) Pentru cele cuprinse în această rubrică redacția nu primește răspunderea.

Fabrică de casse.

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. publicul meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse numai din material bun și tare. De aceea rog cu deosebire on. public, care caută casse, să binevoască a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe din-afară se nu cufunde cu alte casse ce obvin în comerț, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e panterate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserică și comune casse după înțelegere cu plătire în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Instalare de lumină Atycelen.

Gustav Moess,
fabrică de casse în Sibiu,
strada Poplăcii-mare Nr. 8.

[8] 2-

Bine apreciată
de întreagă
presa noastră.

MARGARETA MOLDOVAN.

Din
tainele
vieții.

29 de novele și schițe.

Prețul 1 fl., plus 5 cr. porto.

Se poate procura dela

„Tipografia“,
soc. pe acțiuni, Sibiu.

A
apărut!

„TIPOGRAFIA“, SOCIETATE PE ACTIUNI, SIBIU.

Scrierile eminentului și simpaticului poet și prosator

Al. Vlăhuță,

se află de vânzare pe lângă prețurile originale și anume:

- „Iubire“, *poesie* (1888—1895), editura Carol Müller 1896 fl. 1.50
- „Dan“, *roman*, editura librăriei E. Graeve & Comp. 1894 (1 vol.) fl. 1.75
- „Dan“, *roman*, Biblioteca pentru toți, 4 nri. editura Carol Müller 1896, 2 volume à 32 cr. 64 cr.
- „Din goana vieții“, ediția III. (1895) fl. 1.75.
- „Din goana vieții“, (Biblioteca pentru toți, 3 nri), edit. C. Müller 48 cr.
- „Icoane sterse“, *nuvele*, (Biblioteca pentru toți), edit. C. Müller 16 cr.
- „Un an de luptă“, ed. C. Müller, 1895 fl. 1.25

— Cel mai nou volum de nuvele: —

- „În viltoare“, *nuvele*, editura Miloșescu 1896 fl. 1.—

Comandele se se adreseze:

„Tipografia“, societate pe acțiuni, Sibiu.

Aruncați la o parte bretelele și brăcinarele!

Să ceară fie-cine, de probă, „Goliath“,
ținătoare de pantaloni spirale, igienice,
— pe lângă respirație liberă, permite
corpului ținută plăcută, sănătoasă, se
nimerește la ori-ce pantaloni, nici o
strângere, nici un nasture, nici o împede-
care a respirației. Bucata 75 cr.,
2 bucăți fl. 1.40, 3 bucăți fl. 1.80, cu
rambursă, ori trimiterea înainte a prețului
(se poate și în marce postale).

Pentru cele cari nu convin, prețul se restituie.

Venzători se caută pretutindenea.

Strauss.

Viena, IV., Pelikangasse nr 6.

Sunt foarte mulțumit cu cele trei
bucăți „Goliath“, pe cari 'mi-le-ați trimis,
și doresc, ca novitatea aceasta să fie răs-
pândită în cercuri cât mai largi.
Arbesihal, N. Ostr.

[40] 4—8 **Hrbán**, director școlar.

A apărut și se află de vânzare la „Tipografia“,
societate pe acțiuni în Sibiu

Teoria Dramei

cu un tractat instructiv despre frumos și artă

de
Dr. Iosif Blaga,
profesor.

Prețul 1 fl. 80 cr. inclusive 15 cr. porto.

Ilustrații românești!

Cărți postale

cu

ilustrații românești

„.....toate 'n tot

Frumoase cât eu nici nu pot

Mai frumoase se-'mi socot —

Cu mintea mea“

in

peste 20 variante,

care de care

mai fermecătoare

Se află cu prețul de 5 cr. per bucată

la

„Tipografia“,

societate pe acțiuni în Sibiu, str. Poplăcei nr. 15.

La cumpărări mai mari se dă rabat potrivit.

Vederi pitorești.

Porturi românești din diferite părți.

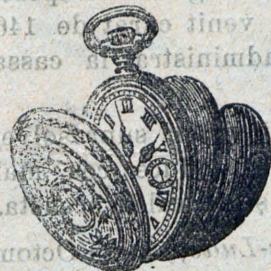
Tipuri admirabile

JULIUS ERÖS,

firmă înprotocolată la tribunalul comercial r. u.

MAGAZIN

de oroloage, juvele, tot felul de articole de aur și argint.

Oroloj de buzunar remontoir-nichel	dela 2.50 până 6 fl.
Oroloj de buzunar remontoir-argint	> 4.50 > 10 >
Oroloj de buzunar remontoir verita- bil argint-tula, cu părți de aur	> 9.— > 15 >
Oroloaje pentru dame din aur, veri- tabil de Genf	> 12.— > 35 >
Oroloaje pentru domni d'n aur, veri- tabil de Genf	> 20.— > 80 >
Deșteptător de nichel, marcă fină	> 2.— > 3 >
Oroloaje cu pendul franc., cu resare, in cutii frumoase	> 5.— > 15 >
Oroloaje cu pendul vieneză cu ponduri	> 14.— > 35 >
Oroloaje de părete, diferite modele	> 2.— > 15 >
Lanțuri de gât pentru dame, de aur	> 6.— > 20 >
Lanțuri de oroloaje pentru dame, de aur	> 9.— > 30 >

Lanțuri de oroloaje pentru d-ni, de aur	dela 20.— până 70 >
Inele de aur de tot felul	> 2.— > 12 >
Inele de aur cu diamant veritabil	> 6.— > 25 >
Inele de aur cu brilliant veritabil	> 12.— > 150 >
Inele de aur cu brilliant imitat,	> 3.50 > 6 >
Cercei de aur de tot felul	> 2.— > 6 >
Cercei de aur cu diamant veritabil	> 6.50 > 40 >
Cercei de aur cu brilliant veritabil	> 23.— > 250 >
Cercei de aur cu brilliant imitat	> 3.50 > 6 >
Brățare de aur de tot felul	> 10.— > 20 >
Broșe de aur de tot felul	> 6.— > 20 >
Lanțuri de oroloj și de gât din argint	> 1.— > 4 >
Cercei și inele de argint	> —.80 > 2 >
Brățare și broșe de argint	> —.80 > 5 >

Juvaere de tot felul dela 15 cr. (preț de facon) până la 15 fl., precum și amulete, ju-ju-uri, lanțuri, brățare, medalii
broșe, ace de cravată, tabachiere și țiuțoare de țigarete, tacămuri, chibritelnițe, sugarete, nasturi de manșete etc.

Fiecare obiect de aur sau de argint e examinat și probat din oficiu și pe fiecare bucată se poate vedea esact proba
oficioasă (marca oficioasă); eu garantez în scris pe doi ani pentru mersul bun al oroloajelor mele. Toate comanda le efectueșc
imediat, pe lângă rambursă sau trimitere anticipativă a prețului, cu îngrijire.

Reparaturi de tot soiul se eșcută bine și conștientios.

Rugându-mă pentru număroase binevoitoare comande, semnez cu deosebită stimă

JULIUS ERÖS,

Strada Cisnădiei 3. Sibiu. Strada Cisnădiei 3.

(Edificiul „Transilvania“).

[44] 6—52